

Overgang til efterløn

Thomas Michael Nielsen

DANMARKS
STATISTIK

Overgang til efterløn

Udgivet af Danmarks Statistik
Juni 2005
Oplag: 500
Danmarks Statistiks Trykkeri

Pris: 126,00 kr. inkl. 25 pct. moms

ISBN: 87-501-1478-6

Adresse:

Danmarks Statistik
Sejrøgade 11
2100 København Ø

Tlf. 39 17 39 17

Fax 39 17 39 99

E-post: dst@dst.dk

www.dst.dk

© Danmarks Statistik 2005

Enhver form for hel eller delvis gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne publikation, uden skriftligt samtykke fra Danmarks Statistik, er forbudt efter gældende lov om ophavsret.

Undtaget herfra er citatretten, der giver ret til at citere med angivelse af denne publikation som kilde i overensstemmelse med god skik og i det omfang, som betinges af formålet.

Forord

I de senere år har der været megen debat om efterlønsordningen, især i forhold til den demografiske udvikling, arbejdsmarkedets strukturer og den fortsatte mulighed for velfærd. Den brede interesse for netop denne tilbagetrækningsordning er baggrunden for, at Danmarks Statistik sætter overgang til efterløn som tema for denne udgivelse.

Danmarks Statistik råder over flere personstatistikregistre, som det er muligt at sammenstille. Der ligger meget viden gemt i disse muligheder, og det er en del af den viden, som vi forsøger at stille til rådighed i temapublikationen.

Den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS) er en central kilde i publikationen. Herfra findes mange oplysninger om befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er især ved koblingen mellem RAS og oplysninger om efterløn fra statistikregistre bag Arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger (AMFORA), at vi kan tilføje ny viden til debatten om efterlønnen.

Titlen på temapublikationen er Overgang til efterløn, og der bliver fokuseret på overgangen i året 2003. Hvilken alder havde nye efterlønsmodtagere i 2003? Hvad var deres uddannelsesbaggrund? I hvor stort omfang var de beskæftigede i november 2002? Hvilke former for beskæftigelse havde de? Hvilken type beskæftigelse havde personer, som ikke gik på efterløn i 2003 trods muligheden for det? Det er nogle af de spørgsmål, som søges besvaret.

Overgang til efterløn er udarbejdet i kontoret for Arbejdsmarkedsstatistik af Fuldmægtig Thomas Michael Nielsen, som man kan rette henvendelser til med eventuelle spørgsmål på tlf. 39 17 34 78, eller som e-post til tmn@dst.dk.

Danmarks Statistik, juni 2005

Jan Plovsing / Carsten Zangenberg

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	5
1.1 Hvad er efterløn?	5
1.2 Temapublikationens indhold	6
1.3 De vigtigste resultater	7
2. Efterlønsmodtagerne september 2004	9
2.1 Efterløn september 2004	9
2.2 Efterlønsmodtagernes uddannelsesbaggrund	11
2.3 Efterlønnens udvikling fra 1995 til 2004	12
2.4 Overgangsydelsen	14
3. Overgang til efterløn i 2003	15
3.1 Overgang 2003	15
3.2 Alle 60-66-årige i 2003 – fire grupper	16
3.3 Beskæftigelse i november 2002 for 60-66-årige i 2003	18
3.4 Mulighed for overgang til efterløn i 2003	19
4. På efterløn som 60-årig i 2003	22
4.1 Mulighed for overgang til efterløn som 60-årig	23
4.1.1 Uddannelsesniveau	23
4.1.2 Socioøkonomisk status	25
4.2 Overgang som 60-årig fra beskæftigelse	27
4.2.1 Uddannelsesniveau for beskæftigede	28
4.2.2 Branche og overgang til efterløn	29
4.2.3 Lønnens betydning for overgang som 60-årig	32
5. Efterlønsreformen	36
5.1 På efterløn som 60- eller 62-årig?	36
5.2 Fra beskæftigelse til efterløn som 60- eller 62-årig	37
5.3 Skattefri præmie	41
5.3.1 Hvad er den skattefri præmie?	42
5.3.2 Fuld udnyttelse af den skattefri præmie	42
5.3.3 Fuld udnyttelse og beskæftigelsesbaggrund	43
5.4 Overgang til efterløn i 1998 og 2003	46
5.4.1 Alders- og kønsfordeling	46
5.4.2 Arbejdsmarkedsstatus i november året før overgang	48
5.4.3 Udnyttelsesgrad for 60-årige	51

1. Indledning

1.1 Hvad er efterløn?

Efterlønnen er en tilbagetrækningsordning, der har eksisteret i 25 år på det danske arbejdsmarked. Ordningen giver mulighed for at man helt eller delvist kan trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet fra man fylder 60 år og modtage efterløn.

I årenes løb har ordningen undergået en række forandringer, hvoraf de mest betydelige ændringer fandt sted med den såkaldte efterlønsreform, der trådte i kraft fra 1. juli 1999. For at få ret til efterløn under den nye efterlønsordning, som også kaldes den fleksible efterløn, skal man være mellem 60 og 64 år og have været medlem af en arbejdsløshedskasse i mindst 25 år inden for de seneste 30 år. Man skal desuden have indbetalt efterlønsbidrag i mindst 20 af de seneste 25 år.

Efterlønsbidraget, som er et særligt kontingent, der skal betales oven i det almindelige arbejdsløshedskassekontingent, eksisterede ikke under de gamle efterlønsregler. For de personer, der ved indførslen af den nye efterløn, havde en så høj alder, at det ikke ville være muligt for dem at betale efterlønsbidrag i 20 år, er det tilstrækkeligt, at de har betalt fra den 1. juli 1999. I 2005 udgør det særlige efterlønsbidrag 4.584 kroner årligt.

Med efterlønsreformen ændrede man også folkepensionsalderen således at personer født 1. juli 1939 eller senere har ret til folkepension fra de fylder 65 år. Før var aldersgrænsen 67 år. Til gengæld kunne man være efterlønsmodtager som 65- og 66-årig under den gamle efterlønsordning.

De nye efterlønsregler indeholdt ud over introduktionen af efterlønsbidraget nogle tiltag, hvis formål var at få folk til at udskyde overgang til efterløn eller arbejde ved siden af efterlønnen.

De vigtigste er:

- højere efterlønsats, hvis man venter med at gå på efterløn til der er gået to år efter man opnåede retten til efterløn. Det vil i næsten alle tilfælde indebære, at man kan få den høje efterlønsats, hvis man går på efterløn som 62-årig.
- mulighed for at arbejde ubegrænset som efterlønsmodtager mod fradrag i efterlønnen (før var der en øvre grænse på 200 årlige arbejdstimer, hvis overskridelse førte til udtrædelse af efterlønsordningen).
- mulighed for at optjene en skattefri præmie, der udbetales, når man fylder 65 år, ved helt eller delvist at fortsætte med at arbejde efter man allerede har haft ret til efterløn i to år uden at bruge den.
- udskyder man overgang til efterløn to år, vil pensioner blive fradraget efterlønnen efter lempeligere regler.

Selv om det er mere end fem år siden, at de nye efterlønsregler trådte i kraft, er der dog fortsat i dag personer, der modtager efterløn under de gamle regler. Det drejer sig om personer, som 1. juli 1999 var fyldt 60 år. Først i juli 2006 vil den sidste efterlønsmodtager under gamle regler forlade ordningen og overgå til folkepension.

1.2 Temapublikationens indhold

Hovedvægten i denne temapublikation er lagt på at beskrive efterlønsmodtagernes baggrund. Ved at koble med den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik kan vi indhente interessante oplysninger om efterlønsmodtagernes tilknytning til arbejdsmarkedet, før de blev efterlønsmodtagere. I næste underafsnit 1.3 giver vi en kort opsummering af de vigtigste resultater.

Kapitel 2 er et indledende kapitel, hvor der tages udgangspunkt i den nuværende bestand af efterlønsmodtagere. Dette kapitel vil desuden beskrive udviklingen i antallet af efterlønsmodtagere siden 1995 samt overgangsydelsen.

Kapitel 3 undersøger de personer, der i løbet af 2003 gik på efterløn. Her vil der blive koblet med den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik. Ud over at beskrive baggrunden for de nye efterlønsmodtagere i 2003, forsøger vi også at identificere de personer, der havde mulighed for at overgå til efterløn i 2003, men som valgte ikke at gøre det. Kapitlet vil have særligt fokus på, hvordan sidstnævnte gruppe adskiller sig fra de personer, der gik på efterløn i 2003.

Kapitel 4 bygger videre på problemstillingen fra kapitel 3. Her begrænser vi os dog til de personer, der havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årige i 2003. Særligt vil kapitlet indeholde et afsnit, der undersøger forhold for beskæftigede i november 2002, som henholdsvis valgte og fravalgte efterløn som 60-årig i 2003.

Kapitel 5 beskæftiger sig med nogle af efterlønsreformen tiltag. Først undersøger vi forskelle mellem personer, der overgik til efterløn som henholdsvis 60-årig og 62-årig i 2003. Derefter ser vi på den skattefri præmie. Vi fokuserer på de personer, som indtil november 2004 har modtaget den maksimale skattefri præmie. Hvad karakteriserer denne gruppe af personer med hensyn til køn, uddannelse og arbejdsmarkedsbaggrund? Sidst i kapitlet sammenligner vi personer, der gik på efterløn under de gamle regler i 1998 med dem, der overgik til efterløn under de nye regler i 2003.

1.3 De vigtigste resultater

Følgende er en kort opsummering af nogle af hovedresultaterne fra denne temapublikation.

- **Antallet af efterlønsmodtagere er steget konstant siden 1995.** Fra 1995 til 2004 er antallet af efterlønsmodtagere steget med 59 pct. I samme periode er antallet af 60-66-årige i den danske befolkning kun steget med 28 pct.
- **Kvinderne er i overtal blandt efterlønsmodtagere.** En kraftig stigning i kvindelige efterlønsmodtagere har medført, at kvinders andel af alle efterlønsmodtagere er steget fra 47 pct. i 1995 til 55 pct. i 2004.
- **Der bliver stadig flere beskæftigede, der går på efterløn.** 69 pct. af dem, der gik på efterløn i 2003, var i beskæftigelse i november 2002. Blandt dem der gik på efterløn i 1998, var 61 pct. beskæftigede i november 1997.
- **Kvinder går tidligere på efterløn end mænd.** 59 pct. af dem, der gik på efterløn i 2003, var 60 år ved overgang. For kvinder var andelen 69 pct. For mænd var andelen 48 pct.
- **Kvinder bruger i højere grad end mænd deres mulighed for at gå på efterløn som 60-årig.** Blandt alle dem, som havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årige i 2003, benyttede 38 pct. sig af muligheden. For kvinder var andelen 49 pct. For mænd 28 pct.
- Hver fjerde person i beskæftigelse, der kunne gå på efterløn som 60-årig, valgte at gøre det. For kvinder var andelen 33 pct. For mænd 18 pct.
- **Næsten alle personer, som undlod at udnytte muligheden for at gå på efterløn, var i beskæftigelse.** 98.400 personer havde muligheden for at gå på efterløn i 2003, men valgte ikke at gøre det. Blandt disse personer var 94 pct. beskæftigede i november 2002.
- **Kun få højtuddannede udnytter muligheden for at gå på efterløn som 60-årige.** Blandt de personer, som havde en skoleuddannelse som deres højeste fuldførte, valgte 48 pct. af gå på efterløn som 60-årige. For personer med lange videregående uddannelser var den tilsvarende andel kun 12 pct.
- **Branchen *Post og telekommunikation* har den højeste andel af beskæftigede, der gik på efterløn som 60-årige.** 44 pct. af de personer i branchen, som havde muligheden for at gå på efterløn som 60-årige i 2003, benyttede sig af muligheden.

- **Offentligt ansatte går i højere grad end privat beskæftigede på efterløn som 60-årig.** 20 pct. af alle privat beskæftigede med mulighed for at gå på efterløn som 60-årig i 2003, valgte at benytte sig af muligheden. For offentligt ansatte var andelen 31 pct.
- **Personer med høje lønindkomster fravælger i højere grad muligheden for at gå på efterløn.** De lønmodtagere, som fravalgte muligheden for at gå på efterløn som 60-årige i 2003, havde en lønindkomst, som i gennemsnit var 33 pct. højere end dem, der benyttede sig af muligheden for at gå på efterløn.
- **Næsten alle, der går på efterløn som 62-årige er i beskæftigelse.** 53 pct. af dem, der gik på efterløn som 60-årige i 2003, var beskæftigede i november 2002. For dem, der gik på efterløn som 62-årige, var andelen af beskæftigede 95 pct.
- **Privat beskæftigede venter i højere grad med at gå på efterløn til de fylder 62 år.** 64 pct. af de mænd, som gik på efterløn som 60-årige fra beskæftigelse, var beskæftigede i den private sektor. For mænd, der gik på efterløn som 62-årige, var det private andel 78 pct.
- **Det er især mænd, som udnytter muligheden for den skattefri præmie.** Blandt de 1.759 personer, som indtil november 2004 havde optjent den maksimale skattefri præmie, udgjorde mænd 78 pct.
- **Selvstændige er overrepræsenteret blandt personer, der udnytter den skattefri præmie fuldt ud.** Selvstændige udgør 25 pct. af personerne, der udnytter den skattefri præmie fuldt ud. Til sammenligning er selvstændiges andel af alle beskæftigede 55-59-årige kun 12 pct.
- **En mindre andel udnytter mulighed for efterløn som 60-årig i 2003 i forhold til 1998.** Andelen, der benytter muligheden for at gå på efterløn som 60-årig, er faldet fra 45 pct. i 1998 til 38 pct. i 2003. Antallet af nye 60-årige efterlønsmodtagere var dog højest i 2003.

2. Efterlønsmodtagerne september 2004

Formålet med dette kapitel er at give en kort beskrivelse af den samlede bestand af efterlønsmodtagere og udviklingen de seneste 10 år. Vi tager udgangspunkt i efterlønsmodtagerne i september 2004. På tidspunktet for analysen var tal for denne måned de senest tilgængelige. Underafsnit 2.1 beskriver efterlønsmodtagerne i september 2004, og deres sammensætning på ny og gammel ordning, køn, alder og andel i forhold til hele befolkningen, mens 2.2 giver et kort billede af sammensætningen af efterlønsmodtagernes uddannelsesniveau. Underafsnit 2.3 beskriver udviklingen i antallet af efterlønsmodtagerne fra 1. kvartal 1995 til 3. kvartal 2004, mens underafsnit 2.4 handler om overgangsydelsen og dennes udvikling i samme tidsrum.

2.1 Efterløn september 2004

35 pct. af alle 60-årige kvinder er på efterløn

Efterlønnen fylder meget i de aldersgrupper, hvor den er en mulighed. Blandt 60-årige mænd og kvinder i hele den danske befolkning var henholdsvis 22 pct. af mændene og 35 pct. af kvinderne på efterløn i september 2004. For 64-årige er afstanden mellem kønnene reduceret, idet 58 pct. af de 64-årige kvinder og 55 pct. af de 64-årige mænd var tilmeldt efterlønsordningen i september 2004.

I september 2004 var der i alt 191.330 personer på efterlønsordningen. Heraf var 136.112 på den nye efterlønsordning, mens 55.218 personer var på den gamle efterlønsordning. Skillelinjen mellem gammel og ny efterløn er alderen 1. juli 1999. Efterlønsmodtagere på den gamle efterlønsordning omfatter således udelukkende personer, der var fyldt 60 år 1. juli 1999. Fra den 1. juli 2006 vil der ikke være flere personer tilbage på den gamle efterlønsordning.

Tabel 1. Efterlønsmodtagere september 2004

	Mænd	Kvinder	Alle
	antal personer		
Alle	86 839	104 491	191 330
Gammel efterlønsordning	27 238	27 890	55 218
Ny efterlønsordning	59 511	76 601	136 112

Kvinder benytter i højere grad efterlønsordningen end mænd. I september 2004 udgjorde kvinder med 104.491 på efterløn således næsten 55 pct. af den samlede bestand.

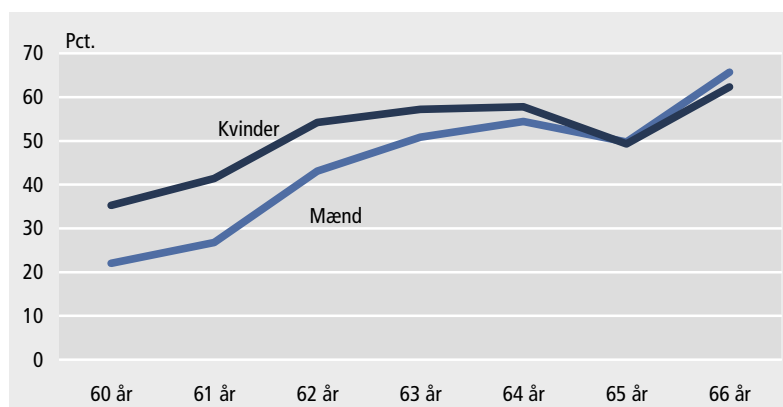
Tabel 2. Efterlønsmodtagere september 2004 opdelt på køn og alder

	Mænd	Kvinder	Alle
	antal personer		
Alle	86 839	104 491	191 330
60 år	8 009	12 839	20 848
61 år	8 890	13 923	22 813
62 år	13 019	16 606	29 625
63 år	13 845	16 125	29 970
64 år	14 537	15 774	30 311
65 år	12 498	13 058	25 556
66 år	16 041	16 166	32 207

Fra 1. juli 2006 vil efterlønsmodtagere være under 65 år

Der er 5.000 færre 65-årige efterlønsmodtagere end 64-årige. Denne nedgang skyldes, at man under den nye efterlønsordning kun kan være på efterløn fra man er 60 til 64 år, hvorefter man overgår til folkepension som 65-årig. Personer, der var under 65 år 1. juli 2004 vil derfor ikke kunne være efterlønsmodtagere som 65-årige og 66-årige. De 65-66-årige efterlønsmodtagere er således en gruppe under udfasning. De består af personer, der fortsat er under de gamle efterlønsregler, og 1. juli 2006 vil de ikke længere findes. Til den tid vil alle efterlønnere være mellem 60 og 64 år.

Figur 1. Efterlønsmodtagere september 2004 i forhold til hele befolkningen

Anm.: Efterlønsmodtagere september 2004 i forhold til befolkningen 1. juli 2004. For efterlønsmodtagere er alderen opgjort 1. oktober 2004

De personer, som var 66 år 1. oktober 2004, var alle underlagt reglerne for den gamle efterlønsordning, og efterlønsmodtagernes andel af befolkningen er derfor ikke påvirket af den nye efterløn for denne gruppe.

For 60-64-årige efterlønsmodtagere er der for alle personer tale om den nye efterlønsordning. Den nye efterløn indeholder incitamenter til at vente med at gå på efterløn til man fylder 62 år. På dette tidspunkt kan

de fleste beskæftigede få den maksimale dagpengesats i hele efterlønsperioden fra de er 62 til de fylder 65 år. Går de allerede på efterløn som 60- eller 61-årig, må de nøjes med 91 pct. af den maksimale dagpengesats i hele efterlønsperioden. Det er formentlig hovedårsagen til, at befolkningens andel af efterlønsmodtagere er klart højere for 62-64-årige end for 60-61-årige.

2.2 Efterlønsmodtagernes uddannelsesbaggrund

Størst andel uden erhvervsuddannelse blandt kvinder

Blandt alle efterlønsmodtagerne i september 2004 havde 43 pct. ikke nogen erhvervsuddannelse. Andelen uden erhvervsuddannelse er størst hos kvinderne, hvor 47 pct. ikke havde afsluttet nogen uddannelse ud over en skoleuddannelse. Blandt mændene var andelen 37 pct.

En erhvervsfaglig uddannelse mest udbredt blandt mænd

Blandt mænd på efterløn er en erhvervsfaglig uddannelse det dominerende uddannelsesniveau. 46 pct. af mændene på efterløn havde således en erhvervsfaglig uddannelse som højeste fuldførte. Blandt kvinder var en skoleuddannelse det mest udbredte. Lidt over 47 pct. af de kvindelige efterlønsmodtagere i september 2004 havde således kun en skoleuddannelse som højeste fuldførte.

Kun 3.252 efterlønsmodtagere i september 2004 havde en lang videregående uddannelse. Det svarer til en andel på under 2 pct. af samtlige efterlønsmodtagere.

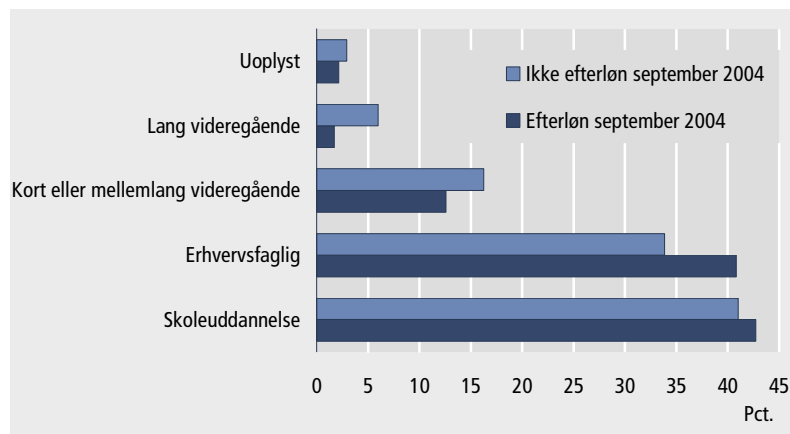
Tabel 3. Højeste fuldførte uddannelse for personer på efterløn i september 2004

	Mænd	Kvinder	Alle
	antal personer		
Alle	86 839	104 491	191 330
Skoleuddannelse	32 283	49 486	81 769
Erhvervsfaglig uddannelse	40 110	38 050	78 160
Kort eller mellemlang videregående uddannelse	9 899	14 139	24 038
Lang videregående uddannelse	2 163	1 089	3 252
Uoplyst	2 384	1 727	4 111

Anm.: Uddannelse vedrører status 1. oktober 2003. Skoleuddannelse omfatter grundskoleuddannelser samt almen- og erhvervs-gymnasiale uddannelser.

Uddannelsesniveaet for efterlønsmodtagere siger ikke meget, når der ikke sammenlignes med andre. Ud over de 191.330 personer, der var på efterløn i september 2004, var der 240.075 personer mellem 60 og 66 år i den danske befolkning 1. januar 2004. Denne gruppes uddannelsesniveau er i figur 5 sammenlignet med efterlønsmodtagerne fra september 2004.

Figur 2. **Højeste fuldførte uddannelse blandt 60-66-årige opdelt på efterlønsstatus i september 2004**

Anm.: Uddannelse er opgjort 1. oktober 2003 for befolkningen 1. januar 2004. Skoleuddannelse omfatter grundskoleuddannelser samt almen- og erhvervsgymnasiale uddannelser.

Lavere uddannelses-niveau blandt efterlønsmodtagere

Det fremgår, at 60-66-årige, der ikke var på efterløn i september 2004 generelt har et højere niveau for højeste fuldførte uddannelse. Andelen med lange videregående uddannelser er med 6 pct. mere end tre gange højere end for efterlønsmodtagere fra september 2004. Også andelen med korte og mellemlange videregående uddannelser var højere for de 60-66-årige, der ikke var på efterløn.

De højere andele af personer med videregående uddannelser modsvares af mindre andele med erhvervsfaglige uddannelser og i mindre grad skoleuddannelser. For de 60-66-årige, der ikke var på efterløn i september 2004, var andelen med erhvervsfaglige uddannelser således 34 pct. mod efterlønsmodtagernes andel på 41 pct.

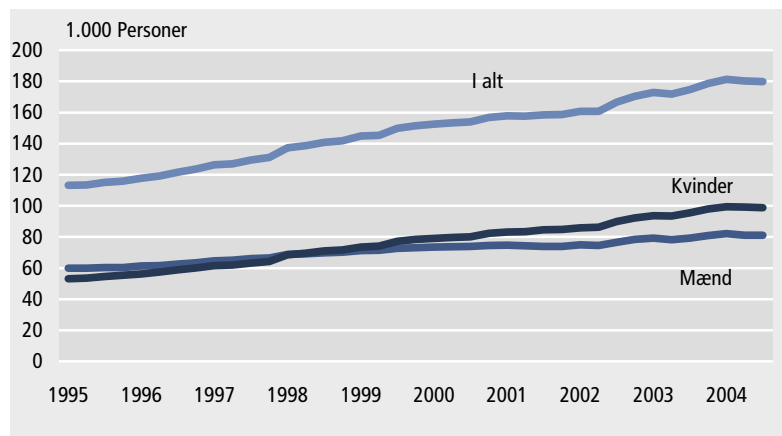
2.3 Efterlønnens udvikling fra 1995 til 2004

Antallet af efterlønsmodtagere er steget med 59 pct. siden 1995

Antallet af efterlønsmodtagere er steget kraftigt i løbet af de sidste 10 år. I 1. kvartal 1995 var der i gennemsnit 113.125 personer, der modtog efterløn på fuld tid. Dette tal var i 3. kvartal 2004 vokset til 179.875 personer. Det svarer til en stigning på 59 pct. Stigningen skyldes ikke kun den demografiske udvikling. I tidsrummet 1. januar 1995 til 1. januar 2005 er den 60-66-årige del af den danske befolkning således kun steget fra 330.424 personer til 422.160 personer – en stigning på 28 pct.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at tallene i figur 2 er fuldtidsmodtagere af efterløn, og de 179.875 i 3. kvartal er således en fuldtidsbestand, mens de 191.330 i september 2004 omfatter alle personer, der var tilmeldt efterlønnen i denne måned. Ikke alle i denne gruppe har været fuldtidsmodtagere af efterløn på dette tidspunkt.

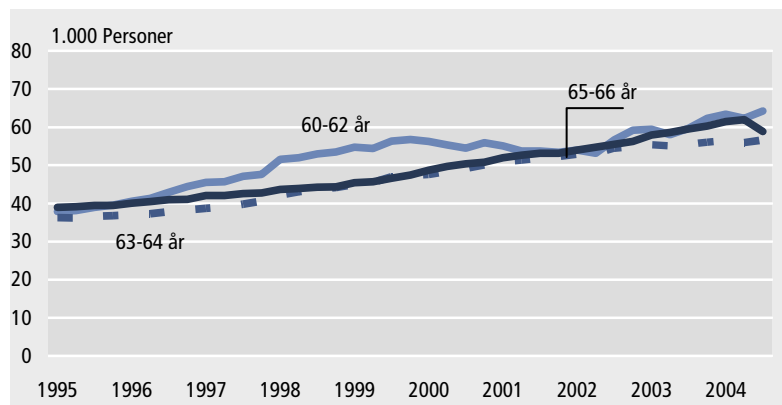
Figur 3. Efterlønsmodtagere på fuld tid. 1. kvrt. 1995 - 3. kvrt. 2004

Kvinder udgør i dag 55 pct. af efterlønsmodtagerne

Den kraftige stigning i antallet af efterlønsmodtagere skyldes både demografisk udvikling, og at 60-66-årige har benyttet ordningen i større omfang. Sidstnævnte forhold kan igen både skyldes, at det er blevet mere populært at gå på efterløn, men også at der er flere, som har ret til efterløn, når de fylder 60 år. Især virker det plausibelt, at der i dag er flere 60-årige kvinder med mere end 20 års tilknytning til arbejdsmarkedet end der var i 1995. I hvert fald er det især blandt kvinderne, at der er kommet flere efterlønsmodtagere siden 1995. I 1. kvartal 1995 var der færre kvinder end mænd på efterløn, mens kvinderne i 3. kvartal 2004 udgjorde 55 pct. af samtlige efterlønsmodtagere.

Figur 4. Efterlønsmodtagere på fuld tid opdelt på alder. 1. kvrt. 1995 - 3. kvrt. 2004

Antallet af 65-66-årige på efterløn falder som følge af den gamle efterløns udfasning

Det samlede antal af efterlønsmodtagere er faldet svagt de seneste kvartaler. Faldet skyldes imidlertid udelukkende, at de første personer på den nye efterlønsordning nu er begyndt at blive 65 år. Når det sker, forlader de efterløn og overgår til folkepension. Under den gamle ordning ville man være fortsat på efterløn som 65- og 66-årig. Det fremgår af figur 3, at antallet af 65-66-årige efterlønsmodtagere er faldende, mens efterlønnere i aldersgrupperne 60-62-årige og 63-64-årige fortsat

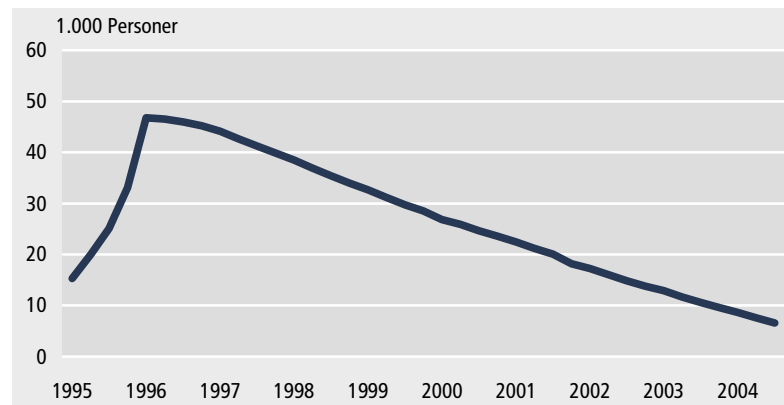
stiger. I 3. kvartal 2006 vil der ikke længere være 65-66-årige efterlønsmodtagere tilbage, da den gamle efterlønsordning til den tid vil være fuldstændigt udfaset.

2.4 Overgangsydelsen

Der kommer frem til 2007 stadig personer til efterløn fra overgangsydelse

Overgangsydelsen er en ordning, der er under udfasning. Midt i 1990'erne var overgangsydelsen en mulighed for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet for langtidsledige medlemmer af arbejdsløsheds-kasserne mellem 50 og 59 år. De kunne så modtage overgangsydelse frem til de fyldte 60 år, og herefter overgå til efterløn. Der blev stoppet for tilgangen til ordningen i 1996, men da personer som overgik til overgangsydelse i 1996 kunne være så unge som 50 år, er der stadig personer på ordningen i dag. Der vil derfor fortsat ske en vis tilgang til efterløn fra overgangsydelse frem til udgangen af år 2006.

Figur 5. Modtagere af overgangsydelse på fuld tid. 1. kv. 1995 - 3. kv. 2004

Antallet af fuldtidsdeltagere på overgangsydelse toppede i 1. kvartal 1996 med 46.786. Herefter er antallet faldet hvert eneste kvartal frem til 3. kvartal 2004, hvor der var 6.588 fuldtidsmodtagere af overgangsydelse.

Overgangsydelsen er relevant at kende til, da fokus i denne temapublikation i høj grad er rettet mod efterlønsmodtagernes tidligere status. Bortset fra meget få undtagelser vil alle efterlønsmodtagere før de overgik til efterløn have været enten beskæftigede, arbejdsløse eller på overgangsydelse.

Formålet med dette kapitel har først og fremmest været at give en kort beskrivelse af efterlønsmodtagerne betragtet som en hel gruppe. I næste kapitel vil udgangspunktet være de personer, som overgik til efterløn i året 2003.

3. Overgang til efterløn i 2003

Det mest interessante analyseaspekt ved efterlønsordningen er selve overgangen til efterløn. Hvad får nogle personer til at gå på efterløn, mens andre vælger at udskyde overgang eller helt undlade at benytte muligheden for efterløn? Det er kort sagt det spørgsmål, som dette kapitel vil forsøge at give nogle svar på. Fokus vil særligt være rettet mod tilknytning til arbejdsmarkedet i november 2002. Det er det tidspunkt, hvor den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS) opgør arbejdsmarkedsstatus for hele befolkningen 1. januar 2003.

Året 2003 er valgt, da det er det seneste år, hvor der under analysearbejdet var data til rådighed for et helt år.

I underafsnit 3.1 beskriver vi den samlede gruppe af personer, der overgik til efterløn i 2003 på køn og alder ved overgang. Underafsnit 3.2 er et centralt afsnit. Her tildeler vi en status til samtlige personer, der i 2003 var i den efterlønsaktuelle aldersgruppe mellem 60-66-år. De fire mulige former for status er 1) overgang til efterløn i 2003, 2) allerede på efterløn ultimo 2002, 3) ikke overgang til efterløn i 2003, men mulighed for det, 4) ikke overgang til efterløn i 2003 og heller ikke mulighed for det. Formålet med denne øvelse er især at få afgrænset den gruppe af personer, som havde muligheden for overgang i 2003, men valgte ikke at benytte sig af den. I underafsnit 3.3 beskriver vi arbejdsmarkedsstatus i november 2002 for de fire grupper 60-66-årige i 2003. Underafsnit 3.4 er helliget de to grupper, der havde mulighed for overgang til efterløn i 2003 – dvs. gruppe 1 og 3. Vi undersøger her omfang af overgang til efterløn blandt dem, der havde mulighed for det for forskellige køn- og aldersgrupper.

3.1 Overgang i 2003

I 2003 udgjorde kvinderne næsten 53 pct. af de personer, som overgik til efterløn. I alt 37.081 personer overgik til efterløn dette år - heraf var 19.589 kvinder.

69 pct. af kvinderne, der gik på efterløn i 2003, var 60 år ved overgang

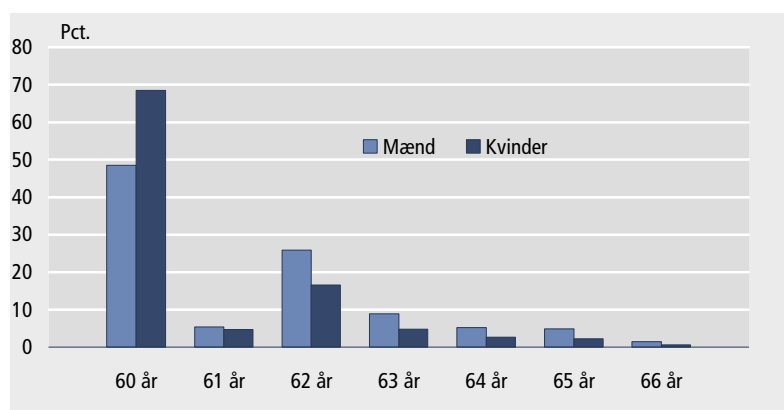
Kvinder overgår desuden tidligere til efterløn end mænd. Blandt alle kvinder, der i 2003 gik på efterløn var 69 pct. således kun 60 år, da overgangen til efterløn fandt sted. For mændene var den tilsvarende andel 48 pct.

Tabel 4. Nye efterlønsmodtagere i 2003 fordelt på køn og alder ved overgang

	Mænd	Kvinder	Alle
	antal personer		
Alle	17 492	19 589	37 081
60 år	8 472	13 424	21 896
61 år	937	914	1 851
62 år	4 530	3 250	7 780
63 år	1 545	929	2 474
64 år	909	524	1 433
65 år	844	439	1 283
66 år	255	109	364

For samtlige mænd og kvinder, der gik på efterløn i 2003, var de 59 pct. - 21.896 personer - 60 år ved overgangen. Til sammenligning var det kun 15 pct., som var mindst 63 år, da de overgik til efterløn.

Figur 6. Andel af samlet overgang i 2003 fordelt på køn og alder ved overgang

3.2 Alle 60-66-årige i 2003 - fire grupper

De personer, der i 2003 overgik til efterløn, udgør kun en lille del af den befolkning, som i 2003 på et eller andet tidspunkt var inkluderet i aldersgruppen 60-66-årige.

Alle personer, som den 31. december 2002 var mindst 59 år og endnu ikke fyldt 67 år, var i 2003 på et eller andet tidspunkt mellem 60 og 66 år. De kan derfor betragtes som den efterlønsaktuelle aldersgruppe. Disse personer kan opdeles i fire forskellige grupper:

1. personer, som overgik til efterløn i 2003
2. personer, som allerede var på efterløn ultimo 2002

3. personer, som ikke tilhører gruppe 1 og 2, men som antages at kunne være gået på efterløn i 2003 (defineret som medlemmer af en a-kasse ultimo 2002)
4. personer, som ikke tilhører gruppe 1 og 2, og som heller ikke havde mulighed for at gå efterløn i 2003 (ikke medlem af a-kasse ultimo 2002)

*Antagelse om
anciennitet og
efterlønsbidrag*

For klassificeringen af gruppe 3 gør vi den antagelse, at en person, der ultimo 2002 var medlem af en a-kasse, også opfyldte kravene med hensyn til anciennitet og efterlønsbidrag for at gå på efterløn. Det er en antagelse, som ikke holder i alle tilfælde, men det er vores eneste mulighed for at konstruere en gruppe af personer med den egenskab, at de kunne være gået på efterløn i 2003, men valgte ikke at gøre det. Ifølge tal fra Arbejdsdirektoratet betalte 92 pct. af de dagpengeforsikrede 55-59-årige i september 2004 det særlige efterlønsbidrag. Denne andel vil givetvis være noget højere for de 59-årige end de 55-årige, så vi vurderer, at antagelsen i store træk holder.

Tabel 5. Alle 60-66-årige i 2003

	Mænd	Kvinder	Alle
	— antal personer —		
Alle	224 412	230 445	454 857
Overgang til efterløn i 2003	17 492	19 589	37 081
Allerede på efterløn ultimo 2002	81 228	95 010	176 238
Benyttede ikke mulighed for overgang til efterløn i 2003	62 156	36 245	98 401
Havde ikke mulighed for overgang til efterløn i 2003	63 536	79 601	143 137

Anm.: De 60-66-årige i 2003 er defineret som personer, der var mindst 59 år den 31. december 2002, men endnu ikke fyldt 67 år.

I 2003 var der i alt 454.857 personer, der på et eller andet tidspunkt i året, var mellem 60 og 66 år. 38,7 pct. af disse personer (176.238 personer) var allerede på efterløn ultimo 2002, mens 31,5 pct. (143.137 personer) hverken var på efterløn eller havde mulighed for at overgå til efterløn. I denne gruppe findes blandt andet de personer, der aldrig har været på arbejdsmarkedet.

*Mulighed for
overgang i 2003*

I de resterende to grupper, der tilsammen udgør 29,8 pct., finder vi de personer, der er mest interessant for analyserne i dette kapitel. Det drejer sig om dem, der overgik til efterløn i 2003 (37.081 personer), og dem, der havde mulighed for at overgå til efterløn i 2003, men ikke gjorde det (98.401 personer). Det skal med det samme understreges, at personer i sidstnævnte gruppe godt kan være overgået til efterløn på et senere tidspunkt end 2003.

3.3 Beskæftigelse i november 2002 for 60-66-årige i 2003

For alle 60-66-årige i 2003 var der 36,8 pct. (167.294 personer) i beskæftigelse i november 2002. I de fire forskellige grupper, som disse 60-66-årige er blevet placeret i, er der store forskelle med hensyn til beskæftigelsesstatus i november 2002.

Tabel 6. Alle 60-66-årige i 2003, som var beskæftigede i november 2002

	Mænd	Kvinder	Alle
	— antal personer —		
Alle	102 714	64 580	167 294
Overgang til efterløn i 2003	12 779	12 834	25 613
Allerede på efterløn ultimo 2002	7 089	4 890	11 979
Benyttede ikke mulighed for overgang til efterløn i 2003	58 547	34 069	92 616
Havde ikke mulighed for overgang til efterløn i 2003	24 299	12 787	37 086

73 pct. af mændene, der gik på efterløn i 2003, var beskæftigede i november 2002

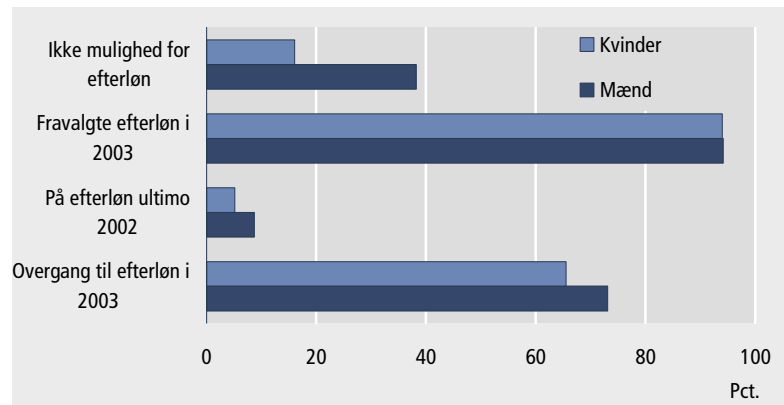
De personer, der havde muligheden for at overgå til efterløn i 2003, men som ikke gjorde det, havde den højeste andel i beskæftigelse. For både mænd og kvinder i denne gruppe var ca. 94 pct. i beskæftigelse i november 2002. De personer, der overgik til efterløn i 2003, er gruppen, som havde næsthøjest beskæftigelse. 73 pct. af de mænd, som gik på efterløn i 2003, var i beskæftigelse i november 2002, mens 66 pct. af kvinderne var i beskæftigelse i november 2002.

Blandt personer, som allerede var efterlønsmodtagere ultimo 2002, var kun 9 pct. af mændene og 5 pct. af kvinderne i beskæftigelse i november 2002. Det er ikke overraskende, at tallet er lavt for denne gruppe. Der vil i næsten alle tilfælde være tale om personer, der både arbejdede og modtog efterløn.

Sammensat restgruppe

Den sidste gruppe, der består af personer, som ikke havde mulighed for overgang til efterløn i 2003, er meget sammensat. Den indeholder både personer, som aldrig har været på arbejdsmarkedet og førtidspensionister. Personer med en stærk tilknytning til arbejdsmarkedet, som frivilligt har valgt ikke at være medlem af en arbejdsløshedskasse, vil dog også være i denne gruppe. Der er derfor tale om en slags restgruppe, som det er vanskeligt at analysere på. Det er i denne gruppe, at kønsforskellen i beskæftigelse er størst, idet 38 pct. af mændene og 16 pct. af kvinderne var beskæftigede i november 2002. Denne store forskel antyder, at det især er blandt kvinder, at der findes 60-66-årige, som har haft ingen eller meget begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet i løbet af deres liv.

Figur 7. **Beskæftigelsesfrekvenser november 2002 for 60-66-årige i 2003**

Den resterende del af dette kapitel vil være helliget sammenligningen mellem de personer, der overgik til efterløn i 2003 og de personer, der havde mulighed for at overgå til efterløn i 2003, men som ikke gjorde det. De to andre grupper blandt de 60-66-årige i 2003 er af mindre interesse, og de vil derfor ikke optræde mere i denne temapublikation.

3.4 Mulighed for overgang til efterløn i 2003

I dette afsnit besvares spørgsmål som: Hvor mange potentielle efterlønsmodtagere går rent faktisk på efterløn som 60-årige? Hvor mange venter med at gå på efterløn til de er 62 år? Hvor mange af dem, der gik på efterløn som 60-årige var i beskæftigelse før overgangen?

Der var 37.081 personer, der overgik til efterløn i 2003, og 98.401 personer, som ifølge vores definitioner havde mulighed for at gå på efterløn i 2003, men valgte ikke at gøre det. Den relevante befolkning i dette afsnit består derfor af i alt 135.482 personer. Blandt de 98.401 personer, der fravalgte efterløn i 2003, udgjorde mænd 63 pct.

Tabel 7. **Alder 31. december 2002 for personer med mulighed for at gå på efterløn i 2003**

	Overgang til efterløn	Ikke overgang til efterløn	I alt
Alle	37 081	98 401	135 482
59 år	19 743	31 686	51 429
60 år	3 411	25 370	28 781
61 år	6 712	14 477	21 189
62 år	3 253	9 781	13 034
63 år	1 708	6 801	8 509
64 år	1 472	4 437	5 909
65 år	652	3 207	3 859
66 år	130	2 642	2 772

Per definition var alle personer med mulighed for at gå på efterløn i 2003 fyldt 59 år den 31. december 2002, men endnu ikke fyldt 67 år. En person, der var 59 år 31. december 2002, ville kunne overgå til efterløn som 60-årig i 2003. For personer, der var enten 60, 61, 62, 63, 64 eller 65 år på den sidste dag i 2002, ville overgang til efterløn for næsten alles vedkommende kunne finde sted på to alderstrin. Fx ville en 61-årig, der fyldte 62 år midt i 2003, både kunne være gået på efterløn som 61-årig og 62-årig i 2003.

Figur 8. Overgangsandel 2003 fordelt på køn og alder 31. december 2002

Halvdelen af kvinderne går på efterløn som 60-årige, hvis de kan

Blandt kvinder, som var 59 år ved udgangen af 2002 med mulighed for at gå på efterløn i 2003, var det næsten halvdelen, der benyttede sig af muligheden for at gå på efterløn som 60-årige. For mændene var den tilsvarende andel 28 pct. Blandt de personer, som allerede var 60 år ved udgangen af 2002, og som endnu ikke var gået på efterløn trods muligheden for det, var det kun henholdsvis 10 pct. af mændene og 15,2 pct. af kvinderne, der gik på efterløn i 2003.

For mænd og kvinder, der den 31. december 2002 havde alderen 61 år, og som hidtil ikke havde benyttet sig af deres mulighed for efterløn, gik henholdsvis 29 pct. af mændene og 37 pct. af kvinderne på efterløn i 2003. For denne gruppe af personer var 2003 året, hvor de fyldte 62 år, og der kan derfor meget vel være tale om mennesker, som har udskudt deres overgang til efterløn til de fyldte 62 år for at opnå en højere efterlønsats eller lempeligere fradrag i efterløn for pensioner.

Tabel 8. **Andel beskæftigede november 2002 opdelt på alder 31. december 2002, overgangsstatus 2003 og køn**

	Overgang 2003		Ikke overgang 2003	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
	pct.			
Alle	73	66	94	94
59 år	52	50	94	95
60 år	75	85	95	96
61 år	91	94	94	95
62 år	90	95	94	93
63 år	90	95	95	91
64 år	95	96	93	87
65 år	93	95	91	87
66 år	96	85	90	83

95 pct. af dem, der fravalgte efterløn som 60-årige i 2003, var beskæftigede i november 2002

Det er ikke overraskende, at andelen med beskæftigelse i november 2002, er højest for den gruppe af personer, som ikke benyttede muligheden for at gå på efterløn i 2003. Forskellen i beskæftigelsesstatus mellem de to grupper skyldes dog især den meget store forskel for personer, som var 59 år på den sidste dag i 2002. Blandt personer med alderen 59 år den 31. december 2002, som overgik til efterløn i 2003, var det således kun henholdsvis 52 pct. af mændene og 50 pct. af kvinderne, der ifølge den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik var beskæftigede i november 2002. Til sammenligning var beskæftigelsesfrekvensen omkring 95 pct. for begge køn i den tilsvarende gruppe, som ikke benyttede deres mulighed for at gå på efterløn som 60-årige i 2003.

For alle aldersgrupper havde de personer, der undlod at gå på efterløn i 2003, en andel i beskæftigelse i november 2002 på mindst 90 pct. med undtagelse af kvinder, som var 64 år eller derover 31. december 2002.

For gruppen af personer, der gik på efterløn i 2003, var der for dem, som var 61 år eller mere ved udgangen af 2002, ikke de store forskelle i beskæftigelsesomfang sammenlignet med dem, der ikke gik på efterløn.

Særlig behandling af 60-åriges overgang i næste kapitel

De personer, der i 2003 gik på efterløn som 60-årige, udgjorde mere end halvdelen af den samlede overgang til efterløn. Samtidig var 60-årige, der gik på efterløn i 2003 i meget mindre grad beskæftigede i november 2002 end de øvrige grupper af nye efterlønsmodtagere. En person, der vælger efterløn som 60-årig, vil desuden typisk modtage efterløn i fem år og således udgøre en større økonomisk byrde for samfundet sammenlignet med personer, der vælger efterløn i en højere alder. Samtidig vil de mangle i arbejdsstyrken i længere tid. Det giver derfor mening at behandle 60-åriges overgang til efterløn særskilt i et helt kapitel.

4. På efterløn som 60-årig i 2003

59 pct. (21.896 personer) af dem, der gik på efterløn i 2003, var 60 år.

Sammenligning mellem dem som gik på efterløn og dem som ikke gjorde

Blandt de 21.896, der gik på efterløn som 60-årig i 2003, var 19.743 personer 59 år 31. december 2002. De resterende 2.153 personer var allerede fyldt 60 år ved udgangen af 2002. Formålet med analyserne i dette kapitel er at sammenligne dem, som gik på efterløn som 60-årige med dem, der havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årige, men som ikke gjorde det. For at opnå to sammenlignelige grupper, der skal opfylde dette formål, er der kun medtaget de personer, som havde alderen 59 år den 31. december 2002 og som var medlem af en a-kasse ved udgangen af 2002. For de personer ved vi, at de ved udgangen af 2003 var fyldt 60 år og fortsat under 61 år. Den del af dem, som gik på efterløn i 2003 vil derfor have været 60 år ved overgang, mens dem som ikke gik på efterløn i 2003 ville have haft muligheden for at gå på efterløn i 2003 som 60-årige uden at benytte sig af den.

Analysen vedrører kun personer, som var 59 år ved udgangen af 2002

Ved at koncentrere analysen om 60-åriges overgang til efterløn i 2003 for den del, der var 59 år 31. december 2002, dækker vi lidt over 90 pct. af 60-åriges samlede overgang i 2003. Da formålet her først og fremmest er at sammenligne de to grupper, der henholdsvis valgte og fra-valgte efterløn som 60-årig i 2003, vil denne afgrænsning ikke være problematisk.

De 19.743 personer med overgang som 60-årige i 2003 og alderen 59 år ved udgangen af 2002 udgør 53 pct. af alle personer, der gik på efterløn i 2003, så der er fortsat tale om en stor gruppe.

I afsnit 4.1 beskriver vi hele gruppen af personer, der var 59 år ultimo 2002 og havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årig i 2003. Vi vil undersøge forskelle i uddannelsesbaggrund og socioøkonomisk status for dem, der henholdsvis overgik og ikke overgik til efterløn i 2003. I afsnit 4.2 vil den del af befolkningen fra 4.1, der var beskæftiget i november 2002, blive behandlet for sig. Formålet med at isolere de beskæftigede er at undersøge, hvilke typer af beskæftigede, der vælger efterløn som 60-årige frem for at fortsætte deres aktive arbejdsliv. Vi vil i denne forbindelse komme ind på emner som uddannelse, branche, offentlig/privat sektor samt løn i 2002.

4.1 Mulighed for overgang til efterløn som 60-årig

Dette afsnit beskriver gruppen af personer, der var 59 år ultimo 2002 og som i 2003 havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årig.

4.1.1 Uddannelsesniveau

Dette underafsnit vil blandt andet besvare følgende spørgsmål: Hvor mange med en lang videregående uddannelse går på efterløn som 60-årige? Hvor mange med en skoleuddannelse som højeste fuldførte uddannelse går på efterløn som 60-årige? Hvilke fag har den største overgang til efterløn?

38 pct. valgte efterløn som 60-årige

De personer, der valgte at gå på efterløn som 60-årige i 2003, udgjorde 38,4 pct. af alle de personer, der havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årige i 2003.

Uddannelsesniveau højere blandt dem, der fravalgte efterløn som 60-årige

Blandt dem, der valgte efterløn, havde 44,2 pct. en skoleuddannelse som den højeste fuldførte. For dem der fravalgte efterløn som 60-årig i 2003 var det 29,8 pct., der havde en skoleuddannelse som højeste fuldførte uddannelse.

Tabel 9.

Uddannelsesniveau og overgang til efterløn som 60-årig i 2003

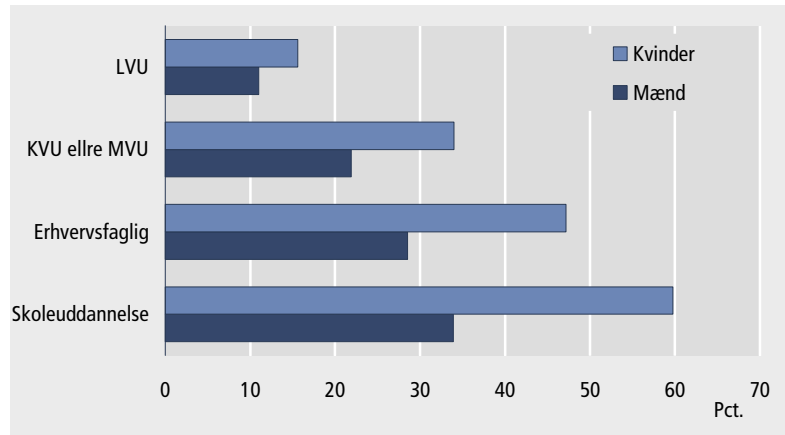
	Overgang	Ikke overgang	Alle
	antal personer		
Alle	19 743	31 686	51 429
Skoleuddannelse	8 725	9 430	18 155
Erhvervsfaglig uddannelse	7 967	13 666	21 633
Kort eller mellemlang videregående	2 411	6 122	8 533
Lang videregående	267	1 881	2 148
Uoplyst	373	587	960

Anm.: Populationen i tabellen består af personer, som var 59 år 31. december 2002 og medlem af en a-kasse ultimo 2002. Skoleuddannelse omfatter grundskoleuddannelser samt almen- og erhvervsgymnasiale uddannelser.

Kun 12 pct. af akademikerne valgte efterløn som 60-årige

Uddannelsesniveaue er en af faktorerne, der har betydning for overgang til efterløn. For personer med en skoleuddannelse, der havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årige i 2003, var andelen, der valgte efterløn, 48,1 pct., mens kun 12,4 pct. af personer med lange videregående uddannelser valgte efterløn som 60-årige i 2003.

Figur 9. **Andel med overgang til efterløn som 60-årig og uddannelsesniveau**

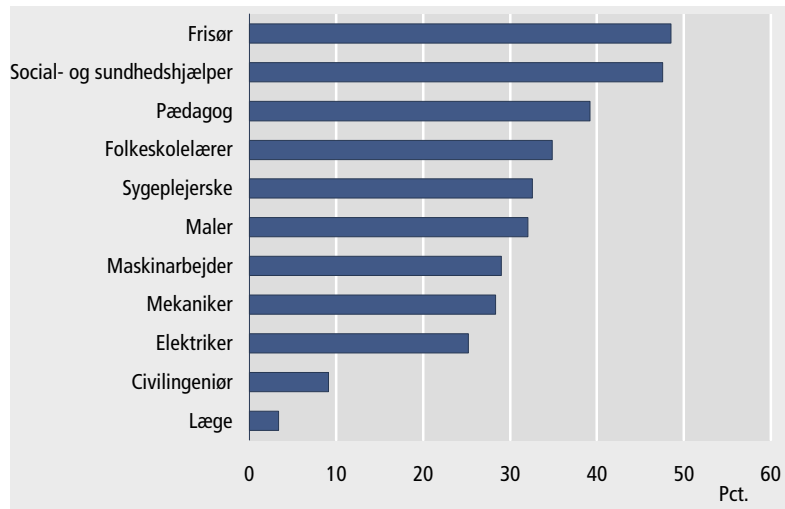

Anm.: KVU er korte videregående uddannelser. MVU er mellemlange videregående uddannelser. LVU er lange videregående uddannelser. Skoleuddannelse omfatter grundskoleuddannelser samt almen- og erhvervsgymnasiale uddannelser.

Kvinder valgte efterløn som 60-årige i højere grad for alle uddannelsesniveauer

For alle typer af uddannelsesniveauer er der en kønsforskel, idet kvinder har højere andele, der valgte efterløn som 60-årige. Forskellen er størst for den gruppe, der kun havde en skoleuddannelse som højeste fuldførte. Her valgte 60 pct. af kvinderne efterløn som 60-årige mod 34 pct. af mændene. Kønsforskellen aftager i takt med stigende uddannelsesniveau. For personer med lange videregående uddannelser er kønsforskellen reduceret til 5 procentpoint, idet 11 pct. af mændene med lange videregående uddannelser valgte efterløn som 60-årige i 2003 mod 16 pct. af kvinderne. For alle var andelen med overgang som 60-årig 28 pct. for mænd og 49 pct. for kvinder.

Figur 10. **Andele med overgang til efterløn som 60-årige i 2003 for personer med udvalgte uddannelser**

Næsten halvdelen af frisørerne valgte efterløn som 60-årige

Der er også forskelle, når man betragter enkelte uddannelser inden for samme uddannelsesniveau. Inden for uddannelsesniveaet med erhvervsfaglige uddannelser findes fx personer, der havde en højeste fuldført uddannelse som frisør, social- og sundhedshjælper, maler, maskinarbejder, mekaniker og elektriker. Blandt personer med en højeste fuldført uddannelse som frisør, der i 2003 havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årige, gik 48,5 pct. på efterløn. For personer med en elektrikeruddannelse som den højeste fuldførte var andelen 28,3 pct. At frisører og social- og sundhedshjælpere har relativt høje overgangsandele kan afspejle, at personer med disse uddannelser har en større tendens til at gå på efterløn, men det kan også skyldes, at hovedparten med disse uddannelser er kvinder, som generelt har højere overgangsandele end mænd.

En tredjedel af sygeplejerskerne valgte efterløn som 60-årige

Blandt personer med mellemlange videregående uddannelser havde pædagoger med 39,2 pct. den største andel, der valgte efterløn som 60-årige i 2003. For folkeskolelærere og sygeplejersker var andelen henholdsvis 34,8 pct. og 32,5 pct.

Kun 3 pct. af lægerne valgte efterløn som 60-årige

Både blandt civilingeniører og læger var andelen, der valgte efterløn som 60-årig i 2003 meget lav. Alligevel er der en betydelig forskel mellem de to typer af lange videregående uddannelser, idet 9,1 pct. af civilingeniørerne gik på efterløn mod kun 3,3 pct. af lægerne.

4.1.2 Socioøkonomisk status

Her vil følgende spørgsmål blive besvaret: Hvor mange arbejdsløse går på efterløn som 60-årige? Hvor mange topledere og hvor mange lønmodtagere på grundniveau går på efterløn som 60-årige? I hvor høj grad er der kønsforskelle i andelen, der valgte at gå på efterløn som 60-årige indenfor de forskellige socioøkonomiske grupper?

I den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik får alle tildelt en socioøkonomisk status ud fra vedkommendes tilknytning til arbejdsmarkedet i sidste uge af november måned. I vort tilfælde er der tale om november 2002.

84 pct. af de arbejdsløse i november 2002 valgte efterløn som 60-årige i 2003

Som nævnt i foregående afsnit var det 38,4 pct. af alle de 59-årige ultimo 2002 med mulighed for efterløn i 2003, der valgte overgangen. Der er store forskelle i overgangsandele mellem de forskellige typer af socioøkonomisk status fra november 2002. For de personer, der ikke var beskæftigede på dette tidspunkt, valgte henholdsvis 84 pct. af de arbejdsløse og 87 af personerne uden for arbejdsstyrken at gå på efterløn som 60-årige i 2003. Gruppen af personer uden for arbejdsstyrken bestod hovedsageligt af personer, der modtog overgangsydelse i november 2002.

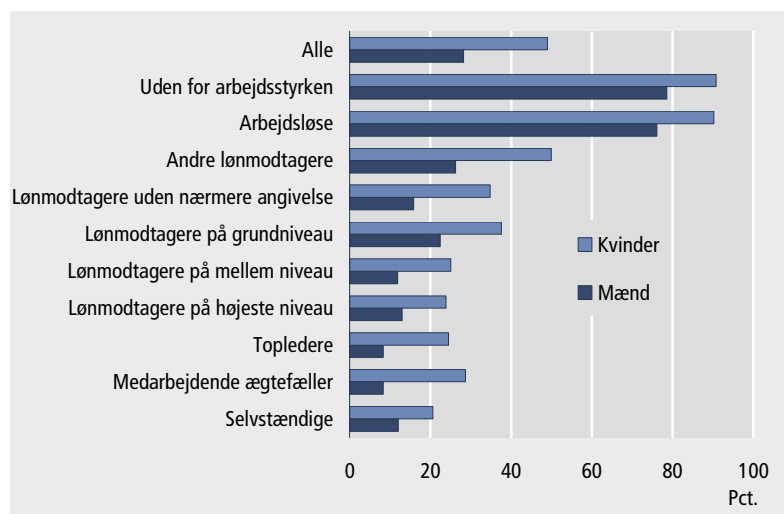
Tabel 10. Socioøkonomisk status november 2002 og overgang til efterløn som 60-årig i 2003

	Overgang	Ikke overgang	Alle	Overgangsandel
	antal personer			pct.
Alle	19 743	31 686	51 429	38
Selvstændige	512	3 169	3 681	14
Medarbejdende ægtefæller	84	217	301	28
Topledere	148	1 115	1 263	12
Lønmodtagere på højeste niveau	960	4 446	5 406	18
Lønmodtagere på mellem niveau	1 136	4 706	5 842	19
Lønmodtagere på grundniveau	4 558	10 650	15 208	30
Lønmodtagere uden nærmere angivelse	907	2 680	3 587	25
Andre lønmodtagere	1 666	2 985	4 651	36
Arbejdsløse	5 465	1 050	6 515	84
Uden for arbejdsstyrken	4 307	668	4 975	87

Relativt få selvstændige og topledere valgte efterløn som 60-årige

De beskæftigede kan også inddeles i forskellige typer af socioøkonomiske grupper. Blandt topledere og selvstændige er andelen, der valgte efterløn som 60-årige i 2003 kun henholdsvis 12 og 14 pct. Blandt lønmodtagere på grundniveau, som af omfang udgjorde 43 pct. af alle beskæftigede, valgte 30 pct. at gå på efterløn som 60-årige i 2003. For restgruppen andre lønmodtagere var andelen med 36 pct. højest blandt alle grupper af beskæftigede.

Figur 11. Andele med overgang til efterløn som 60-årig i 2003 fordelt på køn og socioøkonomisk status i november 2002

Store kønsforskelle inden for forskellige typer af socioøkonomisk status

Der er store kønsforskelle i andelen af personer, der valgte at overgå til efterløn som 60-årige for de forskellige typer af socioøkonomisk status. Uanset hvilken type af socioøkonomisk status, der er tale om, har kvinder en højere overgangsandel end mænd. Kønsforskellen er størst for

beskæftigede, hvor andelen af kvinder med overgang til efterløn er næsten dobbelt så høj for alle typer.

Blandt kvindelige topledere valgte 25 pct. efterløn som 60-årige i 2003, mens tallet for mænd kun var 8 pct. Kvindelige topledere udgør imidlertid en forholdsvis lille andel af alle topledere, og derfor var den samlede andel af topledere, der valgte efterløn kun 12 pct.

4.2 Overgang som 60-årig fra beskæftigelse

De personer, der foretrækker efterløn frem for beskæftigelse, udgør en særlig interessant gruppe. Hvilke forhold er det, der gør efterlønnen mere attraktiv end at fortsætte på arbejdsmarkedet? I mange tilfælde vil der naturligvis være tale om et helt personligt valg, som det er svært at undersøge baggrunden for ved hjælp af registre. Men når efterlønnen er mere attraktiv end den type af beskæftigelse, man kan opnå ved at blive på arbejdsmarkedet, er det relevant at spørge, hvilke former for beskæftigelse, som folk forlader for at gå efterløn som 60-årige. Hvilke forskelle er der mellem beskæftigede, der går på efterløn som 60-årige, og beskæftigede, der ikke går på efterløn som 60-årige, selv om de har mulighed for det. Det er hovedtemaet for dette afsnit. Der kan i visse tilfælde være tale om, at en person bliver presset af sin arbejdsgiver til at gå på efterløn, når muligheden foreligger. I de tilfælde vil der ikke være tale om et egentlig valg, men det er en dimension, som vi ikke har mulighed for at undersøge nærmere.

Kun beskæftigede i november 2002 indgår i analyser

Populationen er nu afgrænset yderligere i forhold til afsnit 4.1, idet kun personer, der var 59 år og medlem af en a-kasse ultimo 2002 og beskæftiget november 2002 er med i analyserne. Denne gruppe af personer kan betragtes som dem, der havde mulighed for at overgå til efterløn som 60-årig i 2003 fra beskæftigelse. Da beskæftigelsesoplysningerne vedrører november 2002, mens overgang til efterløn omfatter hele år 2003, er det muligt, at en person vil ændre beskæftigelsesstatus fra november 2002 til tidspunktet i 2003 lige før vedkommende går på efterløn. Når vi taler om mulighed for at gå på efterløn fra beskæftigelse, er det derfor med den antagelse, at den beskæftigelsesstatus vi kender for personer november 2002 også vil være den herskende i 2003 frem til et eventuelt tidspunkt, hvor personen går på efterløn som 60-årig.

I det første underafsnit 4.2.1 undersøger vi, hvordan uddannelsesniveaue påvirker overgang til efterløn som 60-årig. I 4.2.2 ser vi på branchens betydning for overgang, herunder forskelle mellem privat og offentlig beskæftigelse. I 4.2.3. er lønmodtagerne i fokus, og vi vil her undersøge, hvordan sammenhængen er mellem den samlede lønindkomst i 2002 og overgangsstatus i 2003.

4.2.1 Uddannelsesniveau for beskæftigede

25 pct. af de beskæftigede valgte efterløn som 60-årig

Blandt de personer, der var beskæftigede i november 2002 og havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årige i 2003, valgte 25 pct. efterløn som 60-årige i 2003. Det svarer i antal personer til 9.971.

Tabel 11. **Beskæftigede med mulighed for at gå på efterløn som 60-årige i 2003**

	Mænd	Kvinder	Alle
	antal personer		
Alle	21 636	18 303	39 939
Skoleuddannelse	6 518	6 392	12 910
Erhvervsfaglige uddannelser	9 877	7 098	16 975
Kort eller mellemlang videregående	3 513	3 947	7 460
Lang videregående	1 336	590	1 926
Uoplyst	392	276	668

Anm.: Populationen i tabellen består af personer, der var 59 år 31. december 2002, medlem af en a-kasse ultimo 2002 og beskæftiget i november 2002. Skoleuddannelse omfatter grundskoleuddannelser samt almen- og erhvervs-gymnasiale uddannelser.

Uddannelsesniveau har stor betydning for valg af efterløn som 60-årige

Personer, der har enten en skoleuddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse som deres højeste fuldførte har større tilbøjelighed til at gå på efterløn som 60-årige fra beskæftigelse end personer med højere uddannelser. Blandt beskæftigede med skoleuddannelser valgte 31 pct. efterløn som 60-årige i 2003. Andelen var for personer med erhvervsfaglige uddannelser 24 pct., mens beskæftigede med korte eller mellemlange videregående uddannelser for 22 procents vedkommende valgte efterløn som 60-årige. Kun 6 pct. af de beskæftigede med lange videregående uddannelser, der havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årig i 2003, benyttede sig af muligheden.

Tabel 12. **Beskæftigede der valgte efterløn som 60-årige i 2003**

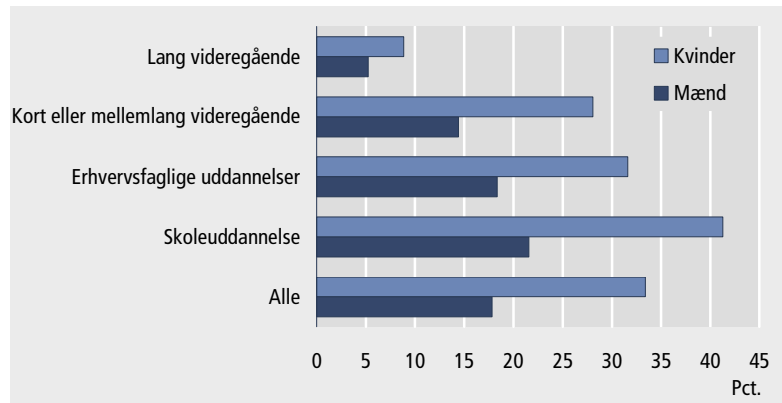
	Mænd	Kvinder	Alle
	antal personer		
Alle	3 852	6 119	9 971
Skoleuddannelse	1 407	2 641	4 048
Erhvervsfaglige uddannelser	1 812	2 246	4 058
Kort eller mellemlang videregående	506	1 108	1 614
Lang videregående	70	52	122
Uoplyst	57	72	129

Anm.: Skoleuddannelse omfatter grundskoleuddannelser samt almen- og erhvervs-gymnasiale uddannelser.

En tredjedel af de beskæftigede kvinder valgte efterløn som 60-årige

Kvinder udgjorde 61 pct. af de 9.971 personer, der gik på efterløn som 60-årige i 2003 fra beskæftigelse. Blandt de beskæftigede kvinder, der kunne gå på efterløn som 60-årige i 2003, benyttede 33 pct. sig af muligheden. Mændenes tilsvarende andel er med 18 pct. betydeligt lavere.

Figur 12. Andele af 60-årige som gik på efterløn i 2003 fra beskæftigelse opdelt på uddannelse og køn

Anm.: Skoleuddannelse omfatter grundskoleuddannelser samt almen- og erhvervsgymnasiale uddannelser.

Store kønsforskelle for alle uddannelsesniveauer

For alle uddannelsesniveauer var andelen af beskæftigede kvinder, der udnyttede muligheden for efterløn som 60-årige næsten dobbelt så stor som mændenes andel. For personer med skoleuddannelser, der var beskæftigede november 2002, valgte fx 22 pct. af mændene efterløn som 60-årige mod 41 pct. af kvinderne. Denne kønsforskel kan skyldes mange forhold. Kvinder kan have generelt større præferencer for at trække sig tidligt tilbage, men mange andre forhold kan spille ind. Kvinder kan eksempelvis få en lavere løn, der begrænser det økonomiske tab ved at forlade arbejdsmarkedet til fordel for efterløn. Spørgsmålet om lønnens betydning for overgang til efterløn vil vi beskrive nærmere i afsnit 4.2.3.

4.2.2 Branche og overgang til efterløn

Efterløn som 60-årig mest udbredt i branchen post og telekommunikation

Blandt de beskæftigede i november 2002 med mulighed for at gå på efterløn som 60-årig i 2003, havde personer, der arbejdede i brancherne *Post og telekommunikation* samt *Sociale institutioner mv.* de største andele, der valgte overgangen til efterløn med henholdsvis 44 pct. for *Post og telekommunikation* og 41 pct. for *Sociale institutioner mv.*

Sociale institutioner mv. er samtidig den branche, hvor der kom flest nye 60-årige efterlønsmodtagere fra i 2003. Ud af de i alt 9.971 personer, der gik på efterløn som 60-årige i 2003 fra beskæftigelse, havde 1.977 beskæftigelse inden for *Sociale institutioner mv.* i november 2002. Det svarer til en andel på 20 pct. Den næstestørste branche var *Undervisning* med 1.155 nye 60-årige efterlønsmodtagere.

Tabel 13. Overgang som 60-årig i 2003 fra beskæftigelse opdelt på branche og køn

	Mænd	Kvinder	Alle
	antal personer		
Alle	3 852	6 119	9 971
Landbrug, fiskeri og råstofudvinding	166	108	274
Nærings- og nydelsesmiddelindustri	159	137	296
Tekstil-, beklædnings- og læderindustri	19	44	63
Træ-, papir- og grafisk industri	113	69	182
Mineralolie-, kemisk- og plastindustri mv.	64	75	139
Sten-, ler- og glasindustri mv.	51	20	71
Jern- og metalindustri	404	215	619
Møbelindustri og anden industri	61	48	109
Energi- og vandforsyning	51	18	69
Bygge- og anlægsvirksomhed	407	65	472
Handel m. biler, autorep., servicestationer	87	27	114
Engros- og agenturhandel undt. m. biler	173	147	320
Detailh. og reparationsvirks. undt. biler	106	444	550
Hotel- og restaurationsvirksomhed mv.	45	107	152
Transportvirksomhed	336	77	413
Post og telekommunikation	194	117	311
Finansierings- og forsikringsvirksomhed	34	121	155
Udlejning og ejendomsformidling	80	33	113
Forretningservice mv.	161	343	504
Offentlig administration mv.	302	355	657
Undervisning	362	793	1 155
Sundhedsvæsen mv.	64	578	642
Sociale institutioner mv.	126	1 851	1 977
Renovation, foreninger og forlystelser mv.	271	306	577
Uoplyst erhverv	16	21	37

Engros- og agenturhandel undtagen med biler var den branche, som med en samlet overgangsandel på 15 pct., havde den laveste andel af 60-årige, der gik på efterløn i 2003. Herefter følger *Finansierings- og forsikringsvirksomhed* med 16 pct.

Store kønsforskelle inden for brancherne

Der er generelt meget store kønsforskelle i de enkelte brancher. For alle branchers vedkommende har kvinder meget større andele, der gik på efterløn som 60-årige i 2003. Faktisk er det kun for *Transportvirksomhed*, *Post og telekommunikation*, *Offentlig administration* samt *Udlejning og ejendomsformidling*, at forskellene kan betegnes som små. I 13 ud af de 25 viste brancher har kvinder overgangsandele, som er mere end dobbelt så høje som mænds.

Sammenligner man for hvert køn overgangsandelene i de enkelte brancher, tegner der sig også et billede af meget store forskelle. For mændenes vedkommende er *Finansierings- og forsikringsvirksomhed* med en overgangsandel på kun 7 pct. den branche med den laveste overgangsandel. Der er et stort spring fra denne branche til *Post og telekommunikation*, hvor hele 43 pct. af de mænd, der kunne gå på efterløn som 60-årige i 2003, også valgte at gøre det. For kvindernes vedkommende er springet mellem top og bund knap så stort, men der er alligevel stor

forskel på *Udlejning og ejendomsformidlings* 20 pct. og overgangsandelene i *Post og telekommunikation* samt *Sten-, ler- og glasindustri*, som var henholdsvis 46 pct. og 45 pct.

Tabel 14. Andele med overgang som 60-årig i 2003 blandt beskæftigede i november 2002 opdelt på branche og køn.

	Mænd	Kvinder	Alle
	pct.		
Post og telekommunikation	43	46	44
Sociale institutioner mv.	25	43	41
Hotel- og restaurationsvirksomhed mv.	20	41	31
Uoplyst erhverv	24	34	29
Detailh. og reparationsvirks. undt. biler	15	37	29
Tekstil-, beklædnings- og læderindustri	18	37	28
Undervisning	20	32	27
Møbelindustri og anden industri	20	44	26
Offentlig administration mv.	24	27	25
Nærings- og nydelsesmiddelindustri	19	41	25
Alle	18	33	25
Sundhedsvæsen mv.	12	26	24
Renovation, foreninger og forlystelser mv.	20	28	23
Jern- og metalindustri	18	40	23
Sten-, ler- og glasindustri mv.	18	45	22
Landbrug, fiskeri og råstofudvinding	16	40	21
Transportvirksomhed	20	24	21
Træ-, papir- og grafisk industri	17	32	21
Bygge- og anlægsvirksomhed	19	28	20
Mineralolie-, kemisk- og plastindustri mv.	14	29	19
Forretningsservice mv.	11	27	18
Energi- og vandforsyning	16	26	18
Udlejning og ejendomsformidling	16	20	17
Handel m. biler, autorep., servicestationer	16	22	17
Finansierings- og forsikringsvirksomhed	7	24	16
Engros- og agenturhandel undt. m. biler	11	27	15

Offentlig og privat sektor

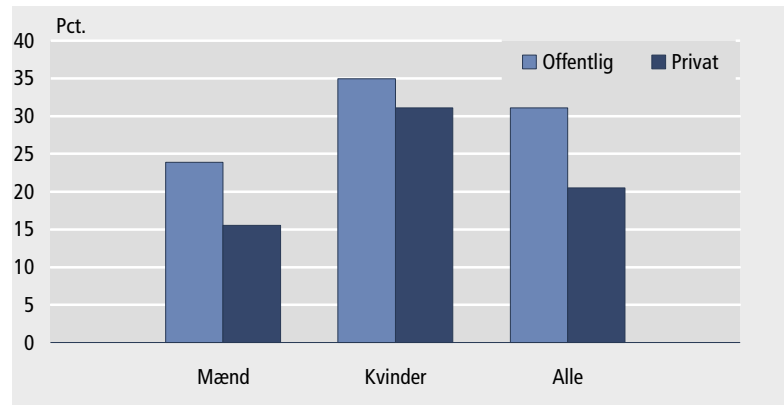
Lidt over halvdelen af de personer, der gik på efterløn som 60-årige i 2003 fra beskæftigelse, kom fra beskæftigelse i den offentlige sektor.

Tabel 15. Overgang fra beskæftigelse som 60-årige 2003 opdelt på privat og offentlig sektor

	Mænd	Kvinder	Alle
	antal personer		
Alle	3 852	6 119	9 971
Offentlig	1 410	3 842	5 252
Privat	2 442	2 277	4 719

Blandt alle de 39.939 personer, der havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årige i 2003 og som var beskæftigede i november 2002, var kun 42 pct. beskæftigede i den offentlige sektor. De tidligere offentligt ansatte er altså overrepræsenteret blandt nye 60-årige efterlønsmodtagere.

Figur 13. **Andele med overgang som 60-årig i 2003 blandt beskæftigede i november 2002 opdelt på offentlig og privat sektor**

Offentligt ansatte mænd går i højere grad på efterløn som 60-årige

Offentligt ansatte mænd har en højere overgangsandel end mænd, som er beskæftigede i det private. Således valgte 24 pct. af mændene med offentlig beskæftigelse, og mulighed for efterløn som 60-årige i 2003, at gå på efterløn mod 16 pct. for mænd med privat beskæftigelse.

Mindre forskel mellem offentlig og privat blandt kvinder

Forskellen mellem offentlig og privat sektor gør sig også gældende for kvindernes vedkommende, men her er forskellen betydeligt mindre, idet overgangsandelen var 35 pct. for kvinder med offentlig beskæftigelse og 31 pct. for kvinder med privat beskæftigelse.

I alt var overgangsandelen 20 pct. for privat beskæftigede med mulighed for efterløn som 60-årige i 2003 og 31 pct. for offentligt beskæftigede.

4.2.3 Lønnens betydning for overgang som 60-årig

Personer, der gik på efterløn som 60-årige i 2003, og var beskæftigede som lønmodtagere i november 2002, havde en væsentligt lavere lønindkomst i 2002 end tilsvarende lønmodtagere, der ikke gik på efterløn som 60-årige i 2003 trods muligheden for det.

Højere løn blandt dem, der fravælger efterløn som 60-årige

De 9.375 lønmodtagere i november 2002, der overgik til efterløn som 60-årige i 2003, tjente i gennemsnit 230.628 kroner i lønindkomst i hele året 2002. For de 26.582 lønmodtagere i november 2002, der ikke benyttede muligheden for at gå på efterløn som 60-årige i 2003, var lønindkomsten i 2002 i gennemsnit 307.037 kroner. Det svarer til 33 pct. mere end dem, der overgik til efterløn.

Tabel 16. **Lønmodtagere i november 2002 opdelt på overgangsstatus som 60-årige i 2003 og gennemsnitlig lønindkomst i 2002**

	Overgang		Ikke overgang	
	Løn 2002 kr.	Løn- modtagere personer	Løn 2002 kr.	Løn- modtagere personer
Alle	230 628	9 375	307 037	26 582
Mænd	263 700	3 506	340 238	15 246
Kvinder	210 871	5 869	262 385	11 336

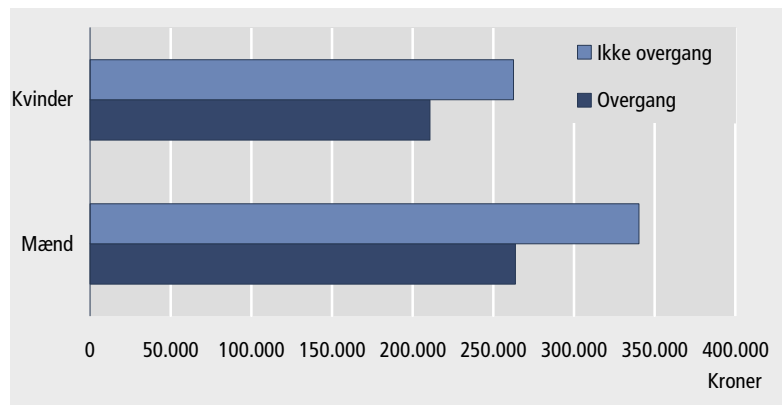
Lavere indkomst kan skyldes flere forhold

Den lavere lønindkomst i 2002 for de nye 60-årige efterlønsmodtagere i 2003 kan afspejle, at de som gruppe generelt har haft dårligere lønnede job. Det kan imidlertid også skyldes, at deres tilknytning til arbejdsmarkedet har været løsere. Det kan fx være tilfældet, at de kun har været beskæftigede i en mindre del af år 2002, hvilket påvirker den samlede indtjening i hele året. De kan også have været beskæftiget hele året, men med en lavere ugentlig arbejdstid.

Kvinder har lavere lønindkomst end mænd

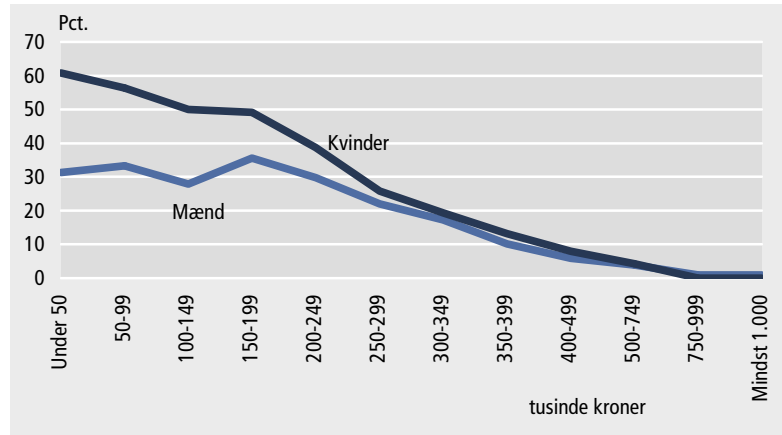
Den store forskel i løn 2002 mellem de to grupper af lønmodtagere er også en konsekvens af den ulige kønsfordeling i de to grupper. Blandt lønmodtagere med overgang til efterløn udgjorde kvinder 63 pct. mod 43 pct. blandt lønmodtagere uden overgang. Da kvindelige lønmodtagere generelt havde lavere lønindkomst i 2002 end mænd, ser forskellen i løn 2002 mellem lønmodtagere med og uden overgang større ud, når der ikke bliver opdelt på køn. Mænd med overgang havde i gennemsnit en løn i 2002, som var 29 pct. højere end mænd uden overgang. For kvinder var den tilsvarende forskel 24 pct. I den samlede gruppe af både mænd og kvinder er forskellen imidlertid som allerede nævnt hele 33 pct., hvilket skyldes de forskellige kønsfordelinger i grupperne af lønmodtagere med og uden overgang til efterløn.

Figur 14. **Gennemsnitlig lønindkomst 2002 opdelt på køn og overgangsstatus som 60-årig i 2003**

Det er umiddelbart ikke overraskende, at lønmodtagere, der forlader arbejdsmarkedet fra beskæftigelse til fordel for efterløn som 60-årig, tjener mindre end de lønmodtagere, der vælger at fortsætte på arbejdsmarkedet. Netop på grund af deres lavere løn vil efterlønsordningen fremstå mere attraktiv, da de har mindre at miste økonomisk ved at gå på efterløn.

Figur 15. **Andele med overgang som 60-årig i 2003 blandt lønmodtagere nov. 2002 opdelt på lønindkomst 2002**

Blandt lavtlønnede går kvinder i højere grad på efterløn som 60-årige end mænd

Lønmodtagere i november 2002, der havde en lav lønindkomst i 2002, overgik i højere grad til efterløn som 60-årige i 2003. Der er store kønsforskelle for lønmodtagere, der tjente mindre end 200.000 kroner. For kvinder med mindre end 50.000 kroner i lønindkomst var overgangsandelen til efterløn fx 61 pct. mod 31 pct. for mænd med samme indkomst.

For højtlønnede udviskes kønsforskellen

Forskellen er væsentlig mindre for lønmodtagere, der tjente mellem 200.000 og 249.999 kroner i 2002. Her overgik 30 pct. af mændene til efterløn som 60-årige i 2003 mod 39 pct. af kvinderne. For grupper med højere lønindkomster i 2002 bliver kønsforskellene gradvist fuldstændig udvisket, samtidig med at overgangsandelene går mod nul. Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at lønmodtagere, der tjente mere end 250.000 kroner i 2002, udgjorde 74 pct. af mændene mod kun 44 pct. af kvinderne. Kvinders generelt højere overgangsandele blandt lønmodtagere kan derfor blandt andet tilskrives, at en større andel af kvinderne tjente mindre end 200.000 kroner i 2002, og at lavtlønnede kvinder yderligere havde højere overgangsandele end mænd.

Tabel 17. **Lønmodtagere november 2002 med mulighed for efterløn som 60-årige i 2003 opdelt på overgangsstatus og lønindkomst 2002**

	Overgang som 60-årig		Alle	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
	antal personer			
Alle	3 506	5 869	18 752	17 205
Under 50.000 kr.	66	158	211	260
50.000 - 99.999 kr.	94	267	283	474
100.000 - 149.999 kr.	104	601	374	1 201
150.000 - 199.999 kr.	289	1 395	813	2 837
200.000 - 249.999 kr.	961	1 895	3 232	4 889
250.000 - 299.999 kr.	1 005	914	4 582	3 542
300.000 - 349.999 kr.	604	486	3 502	2 512
350.000 - 399.999 kr.	205	105	2 024	795
400.000 - 499.999 kr.	126	41	2 139	513
500.000 - 749.999 kr.	49	7	1 274	163
750.000 - 999.999 kr.	2	0	210	15
Mindst 1.000.000 kr.	1	0	108	4

5. Efterlønsreformen

Den nye efterlønsordning, som trådte i kraft 1. juli 1999, indeholdt en række tiltag, som skulle gøre det attraktivt at udskyde overgang til efterløn eller helt undlade at gå på efterløn. I dette kapitel ser vi nærmere på to af tiltagene. Det drejer sig om incitamentet til at udskyde overgang til efterløn til man er 62 år samt den skattefri præmie, som kan optjenes ved at fortsætte med at arbejde efter man er 62 år. Sidst i kapitlet sammenligner vi desuden personer, der gik på efterløn i henholdsvis 1998 og 2003. Er der forskelle mellem overgangsmønstrene i 1998 og 2003?

5.1 På efterløn som 60- eller 62-årig?

Næsten alle 62-årige, som gik på efterløn i 2003, kom fra beskæftigelse

Blandt personer, der gik på efterløn som 60-årige i 2003, var 53 pct. beskæftigede som enten selvstændige eller lønmodtagere i november 2002. For personer, der gik på efterløn som 62-årige i 2003, var den tilsvarende beskæftigelsesandel 95 pct. Der er altså stor forskel på baggrunden for personer, der går på efterløn som henholdsvis 60-årige og 62-årige.

Personer fra overgangsydelse slører billedet

Blandt nye 60-årige efterlønsmodtagere i 2003 var 18 pct. på overgangsydelse i november 2002. Per definition er modtagere af overgangsydelse under 60 år, og eksistensen af denne ordning kan derfor få beskæftigelsesandelene til at se værre ud for personer, der gik på efterløn som 60-årige i 2003. Da overgangsydelsen er under udfasning, er det plausibelt at antage, at en tiltagende andel af nye 60-årige efterlønsmodtagere vil komme fra beskæftigelse. Hvis personer, der modtog overgangsydelse i november 2002 fjernes helt, stiger andelen af nye 60-årige efterlønsmodtagere med beskæftigelse i november 2002 til 65 pct., hvilket dog stadig er meget lavt sammenlignet med nye 62-årige efterlønsmodtagere.

Tabel 18. Personer der gik på efterløn som 60-årige i 2003 og deres arbejdsmarkedsstatus november 2002

	Mænd	Kvinder	Alle
	antal personer		
Alle	8 472	13 424	21 896
	pct.		
Alle	100	100	100
Selvstændige	5	2	3
Lønmodtagere	50	50	50
Arbejdsløse	29	25	27
Overgangsydelse	14	20	18
Andre uden for arbejdsstyrken	2	2	2

Anm.: Medarbejdende ægtefæller er inkluderet i selvstændige

Blandt 60-årige, som gik på efterløn i 2003, kom 27 pct. fra arbejdsløshed

Andelen af arbejdsløse i november 2002 var 27 pct. for personer, der gik på efterløn som 60-årige i 2003. For personer, der gik på efterløn som 62-årige var andelen af arbejdsløse kun 4 pct. Denne forskel antyder, at arbejdsløse trækker sig tilbage på efterløn så snart de får mulighed for det, hvilket typisk sker, når de fylder 60 år.

Tabel 19. Personer der gik på efterløn som 62-årige i 2003 og deres arbejdsmarkedsstatus november 2002

	Mænd	Kvinder	Alle
	antal personer		
Alle	4 530	3 250	7 780
	pct.		
Alle	100	100	100
Selvstændige	8	4	7
Lønmodtagere	85	92	88
Arbejdsløse	5	3	4
Andre uden for arbejdsstyrken	2	1	2

Kvinder udgjorde 61 pct. af de nye 60-årige efterlønsmodtagere men kun 42 pct. af de nye 62-årige efterlønsmodtagere. At en større gruppe af kvinder trækker sig tilbage som 60-årige kan medføre, at de kvinder, der fortsætter på arbejdsmarkedet er en relativt stærkere gruppe end mændene. Måske er det årsagen til, at hele 96 pct. af kvinderne, der gik på efterløn som 62-årige i 2003, var beskæftigede i november 2002 mod 91 pct. af mændene.

5.2 Fra beskæftigelse til efterløn som 60- og 62-årig

Det er stort set kun i de tilfælde, hvor en person er beskæftiget som 60-årig og har ret til efterløn, at incitamenterne om højere efterlønsats ved overgang som 62-årig, har relevans. Er man arbejdsløs som 60-årig og har mulighed for at gå på efterløn, vil man i næsten alle tilfælde også gøre det. Undersøgelserne i dette afsnit vil derfor omhandle sammenligninger af personer, der gik på efterløn som henholdsvis 60-årig eller 62-årig i 2003 og som i begge tilfælde var beskæftiget i november 2002.

Beskæftigede har incitament til at vente to år med at gå på efterløn

Formålet er at beskrive, hvilke forskelle der er mellem personer, der forlader beskæftigelse og vælger at gå på efterløn som henholdsvis 60-årige og 62-årige. I næsten alle tilfælde vil personer, der går på efterløn som 62-årige, også have haft mulighed for at gå på efterløn som 60-årige. Der er derfor tale om mennesker, der har valgt at vente med at gå på efterløn, hvilket kan skyldes udsigten til den højere sats, man kan opnå som 62-årig. I 2003 kunne en person, der havde ventet to år med at gå på efterløn opnå en maksimal efterløn på 162.000 kroner om året. En person, der gik på efterløn som 60-årig, kunne højst opnå 147.400 kroner. Ud over en højere efterlønsats vil en person, der venter to år med at gå efterløn, også være underlagt regler, som betyder, at pensi-

onsordninger bliver fradraget efterlønnen i mindre grad. Det kan også være et incitament for at udskyde overgang til efterløn.

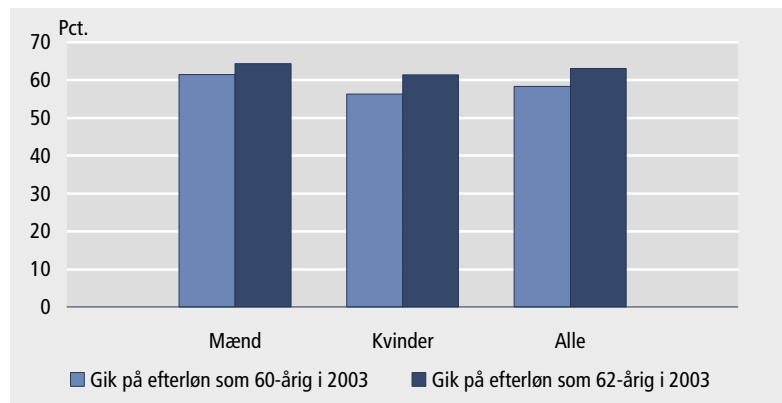
Efterlønsatsen 2003

Hvor meget man kan få i efterløn afhænger af ens tidligere indtægt. Man kan højst få udbetalt et beløb, der udgør 90 procent af tidligere arbejdsfortjeneste. I hidtidig arbejdsfortjeneste indgår ikke arbejdsmarkedsbidrag. Dog kan man maksimalt få højeste dagpengesats, der i 2003 udgjorde 623 kroner om dagen for fuldtidsforsikrede svarende til 162.000 kroner årligt. Det betyder, at alle fuldtidsforsikrede personer med en arbejdsfortjeneste over 195.600 kroner om året var berettiget til den højeste dagpengesats som efterlønsmodtager. I den nye efterlønsordning kan man imidlertid kun opnå den høje sats, hvis man venter to år med at gå på efterløn. Går man på efterløn før, kan efterlønnen højst udgøre 91 procent af den maksimale dagpengesats, hvilket i 2003 svarede til 147.400 kroner om året. Indretningen af dette system betyder samtidig, at det blandt fuldtidsforsikrede kun er dem, som tjente mindst 178.000 kroner, som vil få en højere efterlønsats ved at vente to år. Var man fuldtidsforsikret med en arbejdsfortjeneste, der svarede til 178.000 kroner årligt, ville man få den samme sats uanset om man trak sig tilbage på efterløn som 60-årig eller 62-årig. For de meget lavt lønnede eksisterer incitamentet for at vente med at gå på efterløn derfor ikke, hvad angår den højere efterlønsats.

Andel med erhvervskompetencegivende uddannelser

Personer, der gik på efterløn som 62-årige i 2003 og som var beskæftigede i november 2002, havde en større andel med erhvervskompetencegivende uddannelser end dem, der gik på efterløn som 60-årige. I alt havde 63,1 pct. af de nye 62-årige efterlønsmodtagere afsluttet enten en erhvervsfaglig, kort videregående, mellemlang videregående eller lang videregående uddannelse. Andelen var 58,4 pct. for de nye 60-årige efterlønsmodtagere med beskæftigelse i november 2002.

Figur 16. Andel med erhvervskompetencegivende uddannelse

Forskellen i andelen med erhvervskompetencegivende uddannelser mellem personer, der gik på efterløn som henholdsvis 60-årige og 62-årige i 2003 er større for kvinder end mænd. For kvinder var andelen 61,4 pct. for nye 62-årige efterlønsmodtagere og 56,3 pct. for nye 60-årige efterlønsmodtagere. De tilsvarende andele var for mændene 64,3 pct. og 61,4 pct.

Branchefordeling

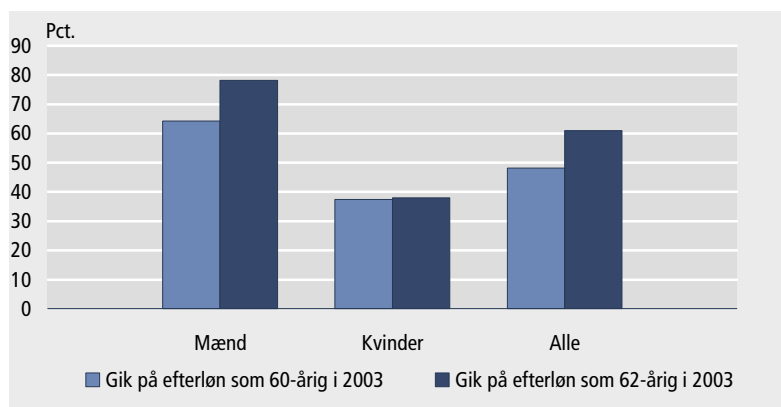
50 pct. af de personer, der gik på efterløn som 60-årige i 2003 og som var beskæftigede i november 2002, var beskæftigede i branchen *Offentlige og personlige tjenesteydelser*. For de personer, der gik på efterløn som 62-årige i 2003, var denne branches andel af beskæftigelsen kun 39 pct.

Tabel 20. **Branche i november 2002**

	På efterløn i 2003 som	
	60-årig	62-årig
	antal personer	
Alle	11 680	7 331
	pct.	
Alle	100	100
Landbrug, fiskeri og råstofudvinding	3	3
Industri	15	19
Energi- og vandforsyning	1	1
Bygge- og anlægsvirksomhed	5	7
Handel, hotel- og restaurationsvirks. mv.	11	14
Transportvirks., post og telekommunikation	7	6
Finansieringsvirks. mv., forretningservice	8	11
Offentlige og personlige tjenesteydelser	50	39

Den lavere andel i branchen *Offentlige og personlige tjenesteydelser* for de personer, der gik på efterløn som 62-årige, resulterer i lidt højere andele for de andre brancher med undtagelse af *Landbrug, fiskeri og råstofudvinding, Energi- og vandforsyning* samt *Transportvirks., post og telekommunikation*.

Figur 17. **Andel som var beskæftigede i den private sektor i november 2002**

Privat beskæftigelse mere udbredt blandt dem, der overgik som 62-årige

Personer, der gik på efterløn som 62-årige i 2003, var i højere grad beskæftiget i den private sektor. Det er imidlertid udelukkende for mænd, at man kan tale om en forskel. 64 pct. af mændene, der gik på efterløn som 60-årige i 2003, var således beskæftiget i den private sektor mod 78 pct. for de mænd, der gik på efterløn som 62-årige. For kvinder er forskellen marginal, men stadig med en lidt større andel for de kvinder, der gik på efterløn som 62-årige (38 pct. mod 37 pct.). De meget lavere andele af kvinder i den private sektor blandt personer, der gik på efterløn som henholdsvis 60-årige og 62-årige i 2003, afspejler, at kvinder generelt er mere tilbøjelige til at være beskæftiget i det offentlige.

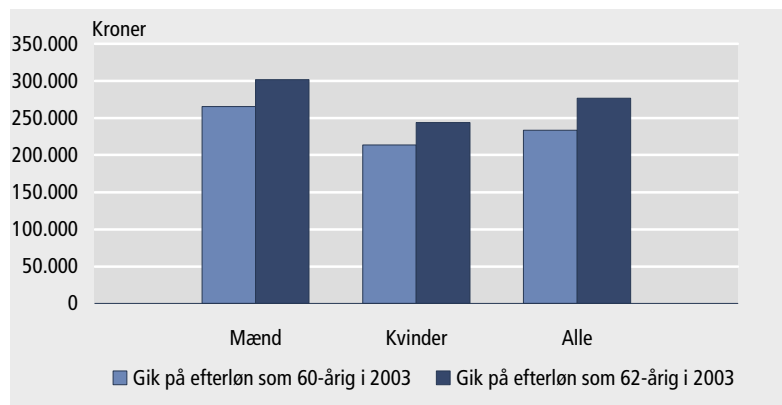
Løn

Højere løn blandt dem, der overgik til efterløn som 62-årige

For både mænd og kvinder, der var lønmodtagere i november 2002 og som gik på efterløn som 62-årige i 2003, var lønindkomsten i 2002 ca. 14 pct. højere end for de lønmodtagere i november 2002, som gik på efterløn som 60-årige i 2003. Da kvinder generelt havde lavere lønindkomst og fylder mere i gruppen af nye 60-årige efterlønsmodtagere, var lønforskellen for den samlede gruppe af nye 60-årige og 62-årige efterlønsmodtagere 18 pct. og således højere end forskellen for mænd og kvinder hver især.

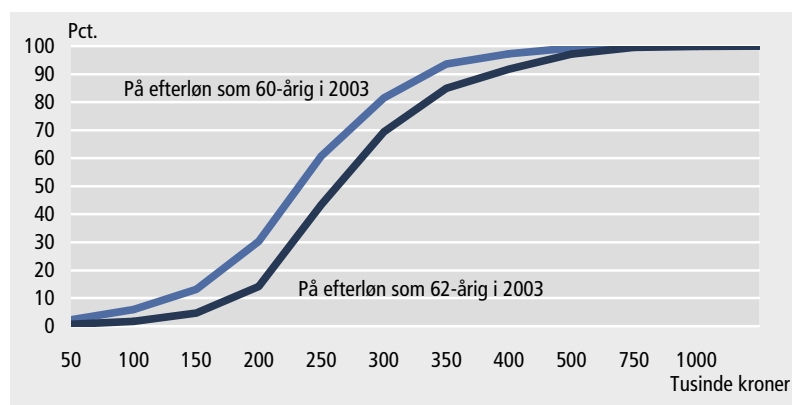
Det er i overensstemmelse med forventningerne, at lønindkomsten i 2002 var højere for personer, der gik på efterløn som 62-årige i forhold til personer, der gik på efterløn som 60-årige. Har man en højere løn vil man kun kunne opnå 91 pct. af den maksimale dagpengesats ved at gå på efterløn som 60-årig. Desuden vil det økonomiske tab ved at gå fra beskæftigelse til efterløn være stigende i takt med ens lønindkomst. En høj løn kan dog også virke som et incitament til at gå på efterløn, idet personer som har tjent meget, i nogle tilfælde også vil have bedre råd til at klare det tab i indkomst, som overgang til efterløn vil medføre.

Figur 18. Gennemsnitlig løn i 2002 for lønmodtagere i november 2002

Figuren for den kumulerede fordeling af løn viser at 30 pct. af lønmodtagerne i november 2002, der gik på efterløn som 60-årige i 2003, havde en lønindkomst i 2002, der var under 200.000 kroner. For dem, der gik på efterløn som 62-årige i 2003, var andelen kun 14 pct. Forløbet af de to kurver følger hinanden i stort set hele intervallet af lønindkomster. Afstanden er dog lidt større mellem 150.000 og 200.000 kroner. Det kan skyldes, at det er i dette interval, at de personer findes, som har et lønniveau, der begrænser eller helt fjerner incitamentet til at udskyde overgang til efterløn, hvad angår den højere efterlønssats.

Figur 19. Kumuleret fordeling af løn i 2002 for lønmodtagere i november 2002

5.3 Skattefri præmie

Dette afsnit handler om den skattefri præmie. I det første underafsnit forklarer vi, hvad den skattefri præmie er. Herefter fokuserer vi på de personer, som indtil november 2004 har udnyttet den skattefri præmie fuldt ud, hvor vi især vil interessere os for deres beskæftigelse under optjening af præmien.

5.3.1 Hvad er den skattefri præmie?

Den skattefripræmie blev indført med efterlønsordningen. Kravet for at få udbetalt en præmie er, at man har arbejdet fuld tid i to år, hvor man samtidig har haft ret til efterløn. Herefter vil man blive præmieret for arbejde, der ligger ud over den periode. Man optjener en præmieportion for hver gang man har arbejdet 481 timer svarende til et kvartals fuldtidsarbejde. Der kan højst ske en optjening af 12 portioner, som svarer til 3 års fuldtidsarbejde. Den skattefri præmie bliver udbetalt, når man fylder enten 65 år (den nye efterløn) eller 67 år (den gamle efterløn). I 2005 udgør hver præmieportion 10.202 kroner for fuldtidsforsikrede. Det svarer til 122.424 kroner for alle 12 præmier. Med den nye efterlønsordning vil en fuldtidsmodtager af den skattefri præmie arbejde fuld tid til han fylder 65 år og således i de fleste tilfælde aldrig modtage efterløn.

Det er naturligvis et åbent spørgsmål, om en sådan fuldtidsmodtager af skattefri præmie har valgt at fortsætte med at arbejde som følge af den skattefri præmie eller om han ville være fortsat alligevel. Der er under alle omstændigheder tale om en forholdsvis stærk gruppe på arbejdsmarkedet, og hovedformålet i dette afsnit er at beskrive arbejdsmarkedsbaggrund for alle personer, der fik udbetalt alle 12 skattefri præmieportioner indtil november 2004. Data for november 2004 var de senest tilgængelige på analysetidspunktet, og det er årsagen til at denne måned er valgt som skæringsdato.

5.3.2 Fuld udnyttelse af skattefri præmie

I takt med at efterlønsreformen fra 1. juli 1999 bliver fuldt indfaset, stiger udbetalingerne af den skattefri præmie. Især bliver der flere og flere, som har optjent alle 12 præmieportioner. Blandt alle personer, der i november 2004 fik udbetalt skattefri præmier, udgjorde personer med alle 12 portioner således 416 personer ud af 1.309 i alt, hvilket svarer til 32 pct. Hvad angår udgifterne til de skattefri præmier udgør de personer, som får alle 12 præmieportioner selvsagt en endnu større andel. Der er derfor god grund til at koncentrere analysen om dem.

1.759 personer har hidtil fået udbetalt den maksimale skattefri præmie ...

Indtil november 2004 har der i alt været 1.759 personer, som har fået udbetalt alle 12 præmieportioner. Udbetalingerne er sket mellem maj 2003 og november 2004. Alle de udbetaling, som har fundet sted før juli 2004, har været til personer, der har været underlagt de gamle efterlønsregler.

... heraf 1.715 personer fra juli 2004 til november 2004

Det er først efter den 1. juli 2004, at personer på den nye efterlønsordning er begyndt at blive 65 år. Det kan ses på antallet af personer, der har fået udbetalt alle 12 præmieportioner. Ud af de i alt 1.759 personer, som har fået udbetalt 12 præmieportioner, har de 1.715 således fundet sted fra juli 2004 til november 2004.

RAS måneden november 2002 falder i optjeningsperioden for alle 1.759

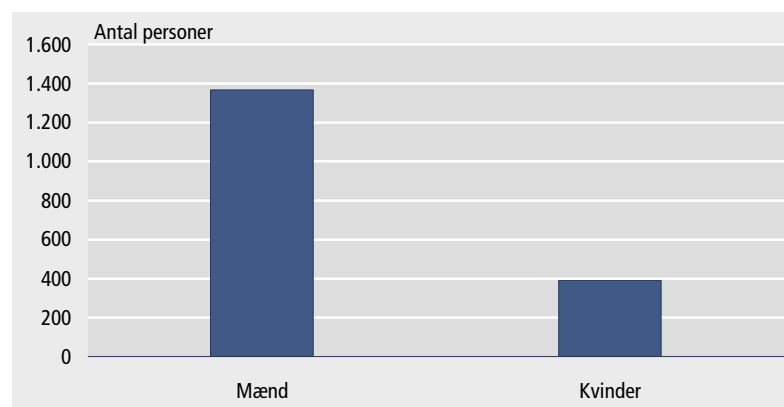
Det er kendetegnende for alle de 1.759 personer med fuld udnyttelse af den skattefrie præmie, at november 2002 er en måned, der falder i den periode, hvor de har optjent deres præmier. Da de i optjeningsperioden gennemsnitligt set har været beskæftigede på fuld tid, vil de i næsten alle tilfælde også have været i beskæftigelse i denne måned. Sidste uge i november er samtidig opgørelsestidspunktet for den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS), og det er derfor oplagt at koble de 1.759 personer med RAS for at undersøge, hvilke former for beskæftigelse, som de personer, der optjener alle 12 skattefrie præmieportioner, kommer fra. Det er formålet med næste underafsnit.

5.3.3. Fuld udnyttelse og beskæftigelsesbaggrund

Mænd udgjorde 78 pct. af personerne med maksimal udbetaling

Mænd udgjorde 78 pct. af de 1.759 personer, der indtil november 2004 havde fået udbetalt 12 skattefrie præmieportioner. Mændene er således meget kraftigt overrepræsenteret blandt de personer, der fravælger efterløn helt for at arbejde fuld tid.

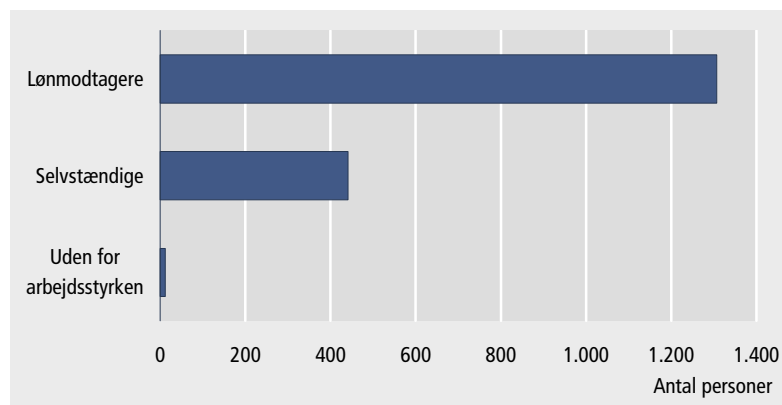
Figur 20. Personer med udbetaling af alle 12 skattefrie præmieportioner efter køn

Selvstændige er klart overrepræsenteret

Ud af de 1.759 personer, der hidtil har udnyttet den skattefrie præmie fuldt ud, var 441 personer beskæftigede som selvstændige i november 2002. Det svarer til en andel på 25 pct. Til sammenligning var der blandt alle beskæftigede 55-59-årige 12 pct. selvstændige i november 2002. At selvstændige udgør en fjerdedel af dem, der hidtil har udnyttet den skattefrie præmie fuldt ud, viser, at selvstændige trækker sig tilbage sent sammenlignet med lønmodtagere. Det kan skyldes mange ting. På den ene side kan selvstændige føle, at de i højere grad er herrer over deres arbejdsliv, hvilket kan give en fleksibilitet, der i større omfang end for lønmodtagere gør det attraktivt at arbejde i en høj alder. På den anden side kan selvstændige føle sig forpligtet til at drive deres virksomhed videre. Der kan være meget identitet knyttet til deres virksomhed, som de kan miste i tilfælde af tilbagetrækning.

Figur 21. **Personer med udbetaling af alle 12 skattefri præmieportioner efter arbejdsmarkedsstatus i november 2002**

Anm.: Medarbejdende ægtefæller er inkluderet i gruppen af selvstændige

Flere med erhvervs-kompetence-givende uddannelser

Næsten to tredjedele af de personer, der har udnyttet deres skattefri præmie fuldt ud, havde en erhvervskompetencegivende uddannelse. For hele befolkningen i aldersgruppen 60-64 år var andelen til sammenligning 54 pct. De personer, der får udbetalt alle skattefri præmier, er derfor i gennemsnit bedre uddannede. Det er især de erhvervsfaglige uddannelser, som dominerer. For 41 pct. var en erhvervsfaglig uddannelse således den højeste fuldførte, mens personer med lange videregående uddannelser udgjorde 8 pct. Andelen af akademikere blandt de personer, der har udnyttet den skattefri præmie fuldt ud, er lidt over det dobbelte af akademikernes andel af hele den 60-64-årige befolkning.

Tabel 21. **Personer med udbetaling af alle 12 skattefri præmieportioner. Højeste fuldførte uddannelse**

	Højeste fuldførte uddannelse	
	antal personer	andele
Alle	1 759	100
Skoleuddannelse	562	32
Erhvervsfaglig uddannelse	725	41
Kort videregående	76	4
Mellemlang videregående	222	13
Lang videregående	132	8
Uoplyst	42	2

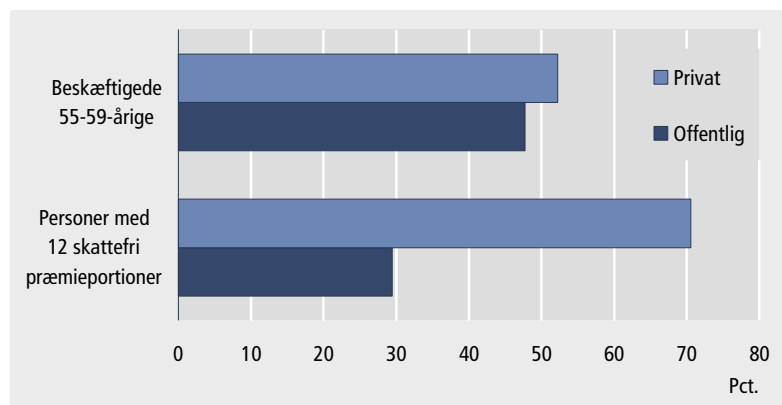
Anm.: Skoleuddannelse omfatter grundskoleuddannelser samt almen- og erhvervsgymnasiale uddannelser.

71 pct. var beskæftiget i den private sektor

Den høje andel af selvstændige er en medvirkende årsag til, at 71 pct. af personer, der hidtil har udnyttet den skattefri præmie fuldt ud, var beskæftigede i den private sektor i november 2002. For alle 55-59-årige beskæftigede i november 2002 var den private sektors andel til sammenligning blot 52 pct. Personer med offentlig beskæftigelse foretrækker i højere grad tidligere tilbagetrækning frem for at optjene skattefri præmieportioner ved at blive på arbejdsmarkedet. Tallene bliver dog

påvirket af flere forhold. Kvinder er fx generelt overrepræsenteret blandt de offentligt ansatte, samtidig med at de trækker sig tilbage tidligere. Tilsvarende er mænd overrepræsenterede blandt selvstændige og privat ansatte, som generelt trækker sig senere tilbage.

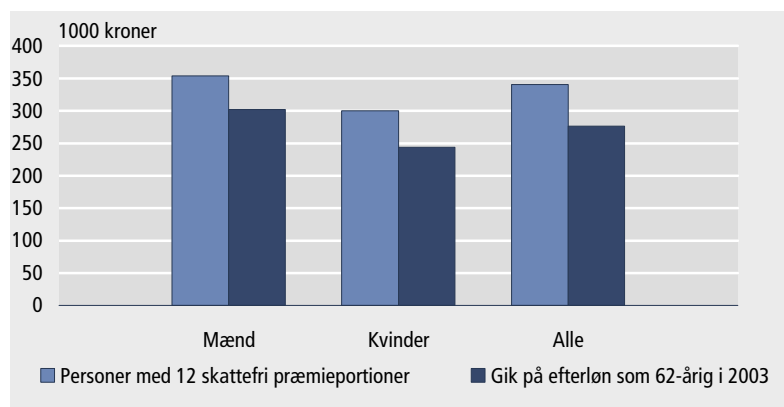
Figur 22. **Privat og offentlig beskæftigelse november 2002**

Personer med maksimal skattefri præmie havde relativt høj løn i 2002

Af de 1.759 personer, som indtil november 2004 havde fået udbetalt alle 12 skattefri præmieportioner, var 1.306 lønmodtagere i november 2002. Denne gruppe vil i næsten alle tilfælde have været beskæftiget på fuld tid i år 2002. I gennemsnit tjente en sådan lønmodtager 340.435 kroner i lønindkomst i hele året 2002. Det er en del højere end de 276.685 kroner, som en person med lønmodtagerbeskæftigelse i november 2002 og overgang til efterløn som 62-årig i 2003, tjente. De personer, der vælger overgang som 62-årig er netop personer, som vælger ikke at benytte sig af muligheden for at optjene den skattefri præmie, og sammenligningen mellem de to grupper er derfor meget relevant. Dog skal man være opmærksom på, at de personer, der i 2002 har optjent skattefri præmier på fuld tid i højere grad er fuldtidsbeskæftigede end lønmodtagere, der gik på efterløn som 62-årige i 2003. Det kan forklare en del af forskellen i lønindkomst i 2002.

Figur 23. Gennemsnitlig løn 2002 for lønmodtagere

Under alle omstændigheder antyder lønforskellene, at de personer som optjener alle 12 præmieportioner af den skattefri præmie, er en økonomisk stærkere gruppe end de, der vælger efterløn frem for at optjene den fulde skattefri præmie. Teoretisk har man også efter overgang til efterløn mulighed for at optjene alle 12 skattefri præmieportioner ved at fortsætte med at arbejde. Det vil dog medføre, at man i næsten alle tilfælde vil være tilmeldt efterlønsordningen uden at få noget efterløn udbetalt på noget tidspunkt. En sådan situation vil derfor være et meget sjældent undtagelsestilfælde.

5.4 Overgang til efterløn i 1998 og 2003

1998 er uberørt af efterlønsreformen

De nye efterlønsregler trådte i kraft 1. juli 1999 og gælder for alle personer, som ikke var fyldt 60 år denne dato. Året 1998 er derfor ikke berørt af ændringer og ved at sammenligne de grupper af personer, der overgik til efterløn i henholdsvis 1998 og 2003, kan man få en ide om nogle af reformens virkninger. Det er formålet med dette afsnit.

Først ser vi sammensætningen på køn og alder for de personer, der gik på efterløn i henholdsvis 1998 og 2003. Derefter bruger vi den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik til at undersøge arbejdsmarkedsstatus i november måned året før overgangen til efterløn. Sidst ser vi nærmere på andelen af personer, der valgte at udnytte mulighed for efterløn som 60-årige i henholdsvis 1998 og 2003.

5.4.1 Alders- og kønsfordeling

Gennemsnitsalder for en ny efterlønsmodtager uændret fra 1998 til 2003

Aldersfordelingen for de personer, der gik på efterløn i henholdsvis 1998 og 2003 afslører umiddelbart ikke de store forskelle. I 1998 var 63 pct. af de nye efterlønsmodtagere 60 år mod 59 pct. i 2003. Gennemsnitsalderen for en ny efterlønsmodtager var for både mænd og kvinder den samme i 1998 og 2003. I alt var der 31.657 personer i 1998, der gik på efterløn. Det tilsvarende tal for 2003 var 37.081 personer. Der var

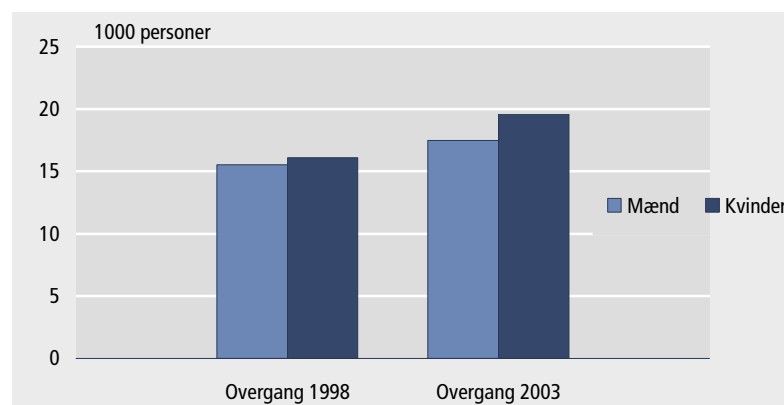
altså 17 pct. flere, der gik på efterløn i 2003 end i 1998. Det højere tal for 2003 skyldes især den demografiske udvikling, idet aldersgruppen 60-66-årige steg med 13,5 pct. fra 1. januar 1998 til 1. januar 2003.

Tabel 22. Aldersfordeling af personer, der overgik til efterløn i henholdsvis 1998 og 2003.

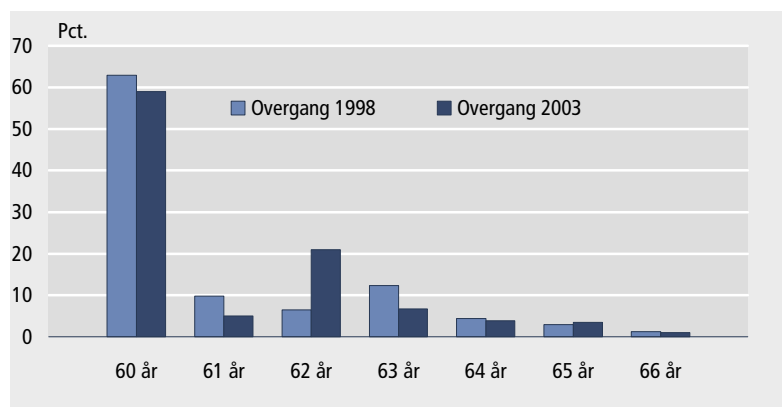
	Overgang 1998		Overgang 2003	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
	antal personer			
Alle	15 554	16 103	17 492	19 589
60 år	8 720	11 194	8 472	13 424
61 år	1 693	1 409	937	914
62 år	1 105	934	4 530	3 250
63 år	2 362	1 566	1 545	929
64 år	856	526	909	524
65 år	579	335	844	439
66 år	239	139	255	109
	år			
Gennemsnitsalder	61,5	61,0	61,6	61,0

Både i 1998 og 2003 udgjorde kvinder størstedelen af de nye efterlønsmodtagere. Forskellen er dog steget fra 1998 til 2003, idet 51 pct. var kvinder i 1998 mod 53 pct. i 2003.

Figur 24. Overgang til efterløn i 1998 og 2003 fordelt på køn

Figur 25. Overgang til efterløn i 1998 og 2003 fordelt på alder

Incitamentsstrukturen i de efterlønsregler, der var gældende i henholdsvis 1998 og 2003, kan ses på aldersfordelingen af de nye efterlønsmodtagere. I den gamle ordning var der et incitament for beskæftigede til at udskyde overgang til efterløn til man fyldte 63 år. I den nye ordning er der et lignende incitament til at udskyde overgang til man fylder 62 år. I 1998 udgjorde personer, der overgik som 63-årige 12 pct. af alle nye efterlønsmodtagere og var således den næststørste gruppe. I 2003 stod nye 62-årige efterlønsmodtagere for 21 pct. af den samlede overgang. Kun personer, der overgik som 60-årige, udgjorde i 2003 en større andel.

5.4.2 Arbejdsmarkedsstatus i november året før overgang

Ligesom i de foregående kapitler om overgang i 2003, har vi for de personer, der gik på efterløn i 1998, koblet med den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik for at få arbejdsmarkedsstatus i november 1997. En væsentlig forskel mellem de to årgange af nye efterlønsmodtagere er overgangsydelsens betydning i november måned året før overgang.

Overgangsydelsen har større betydning i 1998

Blandt kvinder, der gik på efterløn i 1998 kom 22 pct. således fra overgangsydelse. I 2003 var andelen 14 pct. For mændenes vedkommende kom 11 pct. af de nye efterlønsmodtagere i 1998 fra overgangsydelse mod 7 pct. i 2003. I alle tilfælde vil tidligere overgangsydelsesmodtagere være overgået til efterløn som 60-årige.

Tabel 23. **Arbejdsmarkedsstatus i november måned året før for personer, der gik på efterløn i henholdsvis 1998 og 2003**

	Overgang 1998		Overgang 2003	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
	pct.			
Alle	100	100	100	100
Beskæftiget	67	55	73	66
Arbejdsløs	20	21	18	19
Overgangsydelse	11	22	7	14
Andre uden for arbejdsstyrken	2	3	2	2

Flere forbehold gør sig gældende

Når man sammenligner beskæftigelsesstatus i november året før for de personer, der gik på efterløn i henholdsvis 1998 og 2003, skal man være opmærksom på en række forbehold. For det første vil der være tale om to forskellige generationer af efterlønsmodtagere, og de kan adskille sig fra hinanden på måder, der ikke har noget med ændringer i efterlønsreglerne at gøre. Desuden var arbejdsmarkedet i Danmark ikke det samme i 1998 og 2003, og forskelle i beskæftigelse og arbejdsløshed mellem overgangspersoner i 1998 og 2003 kan også skyldes konjunkturforskel. Det er dog givet, at de gældende efterlønsregler også har spillet en rolle.

Flere på efterløn fra beskæftigelse i 2003 i forhold til 1998

I 2003 kom nye efterlønsmodtagere i højere grad fra beskæftigelse end i 1998. For alle nye efterlønsmodtagere i 1998, var 61 pct. beskæftigede i november 1997, mens de beskæftigede i november 2002 udgjorde 69 procent af alle nye efterlønsmodtagere i 2003.

Tabel 24. **Beskæftigelsesfrekvens i november måned året før overgang til efterløn fordelt på alder ved overgang**

	Overgang 1998		Overgang 2003	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
	pct.			
Alle	67	55	73	66
60 år	59	49	55	53
61 år	75	68	71	83
62 år	63	51	93	96
63 år	85	80	89	95
64 år	78	64	94	96
65 år	84	72	95	97
66 år	79	64	95	93

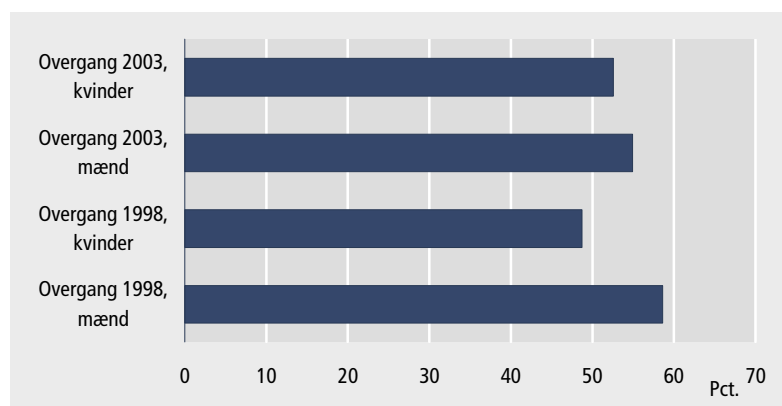
For alle nye mandlige efterlønsmodtagere i 2003 var 73 pct. beskæftigede i november 2002. Den tilsvarende andel var 67 pct. for mænd, der gik på efterløn i 1998. Blandt kvinder der gik på efterløn i 2003 var 66 pct. beskæftigede i november 2002, mens andelen af beskæftigede i

november 1997, blandt kvinder overgået til efterløn i 1998, kun var 55 pct.

Blandt de personer, der var mindst 62 år, da overgang til efterløn fandt sted, var andelen der kom fra beskæftigelse tydeligt højere for dem, der overgik i 2003. Kun blandt dem, der overgik som 63-årige, er beskæftigelsesandelene også relativt høje for overgangspersonerne i 1998. Det skyldes formentlig, at der under den gamle ordning var et incitament for beskæftigede til at udskyde overgang til efterløn til man fyldte 63 år. De fleste beskæftigede, der ventede med at gå på efterløn til de fyldte 63 år, kunne opnå den høje efterlønsats i hele efterlønsperioden under de gamle regler.

De personer, der overgik som 65-årige og 66-årige i 2003, var underlagt de gamle efterlønsregler. Det gælder også for en stor del af dem, der overgik som 64-årige. De store forskelle i tidligere beskæftigelsesstatus kan her ikke tilskrives nye efterlønsregler. Årsagen kan være, at arbejdsmarkedet for de over 60-årige har forbedret sig siden 1998, således at færre bliver arbejdsløse. Det kan imidlertid også skyldes, at efterlønnen er blevet mere populær fra 1998 til 2003, og at beskæftigede i højere grad end tidligere vælger at benytte sig af efterløn.

Figur 26. Beskæftigelsesfrekvenser november året før for nye 60-årige efterlønsmodtagere i 1998 og 2003

Som nævnt påvirker overgangsydelsen i højere grad overgangen i 1998 end i 2003. Det er derfor meget interessant, at mænd, som gik på efterløn i 1998 som 60-årige, havde en beskæftigelsesandel på 59 pct., mens mænd, der gik på efterløn i 2003 som 60-årige, kun havde en beskæftigelsesandel på 55 pct. For kvinder var beskæftigelsesandelene for nye 60-årige efterlønsmodtagere højest i 2003 med 53 pct. mod 49 pct. i 1998. At forholdet er omvendt for kvinder skyldes netop overgangsydelsen, som i højere grad har været benyttet af kvinder end mænd.

Overgangsydelsen spillede som en relativt ny ordning en meget stor rolle i 1998 i forhold til 2003, hvor den havde været under udfasning i syv år. Det bør man være opmærksom på, når man sammenligner 60-åriges overgang til efterløn i de to år.

5.4.3 Udnyttelsesgrad for 60-årige

Overgang til efterløn som 60-årig var det hyppigst forekommende i både 1998 og 2003. I 1998 udgjorde de 60-årige 63 pct. af de nye efterlønsmodtagere. I 2003 var andelen 59 pct. Vi har tidligere undersøgt i hvor høj grad potentielle efterlønnere benyttede muligheden for at gå på efterløn i 2003. Den samme tilgang har vi anvendt for mulige 60-årige efterlønnere i 1998. Hensigten er at vurdere, hvordan andelen, som benytter muligheden for at gå på efterløn som 60-årig, har udviklet sig fra 1998 til 2003. Ligesom tidligere har vi afgrænset os til de personer, som var 59 år ved udgangen af 1997 og medlem af en a-kasse. Vi antager, at personer i denne gruppe havde mulighed for at gå på efterløn som 60-årige i 1998.

Tabel 25. Overgang til efterløn som 60-årig i 1998

	Ikke overgang	Overgang	Alle	Overgangs- andel
	antal personer			pct.
Alle	20 827	16 884	37 711	45
Mænd	12 447	7 204	19 651	37
Kvinder	8 380	9 680	18 060	54

Anm.: Populationen i tabellen består af personer, som var 59 år 31. december 1997 og medlem af en a-kasse ultimo 1997.

Tabel 26. Overgang til efterløn som 60-årig i 2003

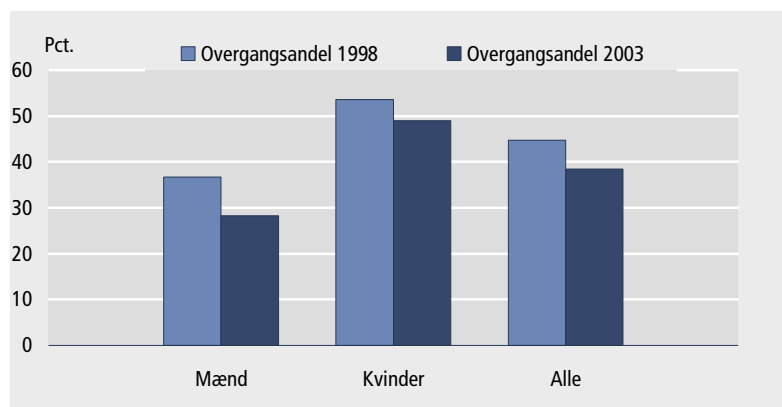
	Ikke overgang	Overgang	Alle	Overgangs- andel
	antal personer			pct.
Alle	31 686	19 743	51 429	38
Mænd	18 848	7 421	26 269	28
Kvinder	12 838	12 322	25 160	49

Anm.: Populationen i tabellen består af personer, som var 59 år 31. december 2002 og medlem af en a-kasse ultimo 2002.

Andelen, der valgte efterløn som 60-årige, er faldet fra 45 til 38 fra 1998 til 2003

Blandt de personer, som var 59 år ultimo året før og medlem af en a-kasse, overgik der til efterløn henholdsvis 16.884 personer i 1998 og 19.743 personer i 2003. Det højere tal i 2003 skal imidlertid relateres til, at der var 51.429 personer i den potentielle gruppe af nye 60-årige efterlønsmodtagere i 2003 mod 37.711 personer i 1998. Andelen, der benytter muligheden for at gå på efterløn som 60-årig, er således faldet fra 45 pct. i 1998 til 38 pct. i 2003.

Figur 27. Overgangsandele for 60-årige potentielle efterlønnere i 1998 og 2003

*Faldet er større
for mænd
end for kvinder*

Der har været tale om et fald i udnyttelsesgraden for både mænd og kvinder. For mænd udnyttede 37 pct. mulighed for efterløn som 60-årige i 1998 mod 28 pct. i 2003. For kvinder gik udviklingen fra 54 pct. til 49 pct. Sammenligningen af udnyttelsesgraderne for 60-årige i 1998 og 2003 skal tages med forbehold, da efterlønsbidraget ikke fandtes i 1998. Det kan betyde, at de potentielle efterlønsmodtagere overvurderes lidt mere i 2003, hvilket kan medføre, at overgangsandelene undervurderes. Omvendt kan man også argumentere for, at personer der ikke betaler efterlønsbidrag bør betragtes som potentielle efterlønsmodtagere, som har fravalgt efterløn.

Efterlønsreformen har formentlig et vist ansvar for at 60-årige i mindre grad går på efterløn i 2003 i forhold til 1998. Forskelle i konjunkturer på arbejdsmarkedet kan dog også spille en rolle. At der er tale om to forskellige generationer med forskellige karakteristika bør man også være opmærksom på.

Temapublikationer fra Danmarks Statistik

Videre i uddannelsessystemet - fra de gymnasiale uddannelser. 2005.
45 sider. 126 kr.

Produktivitetsudviklingen i Danmark 1966-2003. 2005. 129 sider. 240 kr.

StatisTics. 2005. -23 sider. Gratis.

Befolkningens uddannelsesniveau. 2004. 47 sider. 122 kr.

De nyuddannede og arbejdsmarkedet. 2004. 55 sider. 122 kr.

De ældre og arbejdsmarkedet. 2004. 25 sider. 72 kr.

Indvandrere og arbejdsmarkedet. 2004. 61 sider. 122 kr.

Køn og arbejdsliv. 2004. 45 sider. 122 kr.

Produktivitetsudviklingen i Danmark 1988-2000. 2004. 71 sider. 193 kr.

Vandmiljøet. 2004. 42 sider. 115 kr.

Danske virksomheders samarbejde 2003. 2004. 43 sider. 122 kr.

Helbredsproblemer og arbejdsliv. 2003. 19 sider. 50 kr.

Børns levevilkår. 2002. 177 sider. 196 kr.

Skove og plantager 2000. 2002. 171 sider. 196 kr.

Læs nærmere omtale og bestil publikationerne på
www.dst.dk/boghandel,
tlf. 39 17 30 20 eller publsalg@dst.dk.